

Hi Bye

YOKLUKTA HAYAT VAR

Saad Turkoğlu

2!
BASKI

YOKLUKTA HAYAT VAR

-Fihimafih Kıyılarında-

M. Said Türkoğlu

YOKLUKTA HAYAT VAR

Said Türkoğlu

YOKLUKTA HAYAT VAR

Copyright © Sütun Yayınları, 2005

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Nihat DAĞLI

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Necmi TOPAL

Fotoğraf
Halit Ömer CAMCI

ISBN
975-9089-04-1

Yayın Numarası
05

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Nisan 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Çağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Sütun Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.sutunyayinlari.com

İçindekiler

Önsöz.....	9
Gerçek dost	11
Hatırlanmak	15
Kendinden geçmek yokluğa dalmak	17
Yol arkadaşı sadık olmalı.....	19
Gaflet sularında.....	21
Aşkın şiddeti.....	23
Temyiz duygusu	25
Yekyürek.....	28
Kuyudaki esir	29
‘Cümlelerin maksudu bir amma...?’.....	32
Mevki.....	35
Köpük	36
En büyük düşman.....	37
Marifet madeni	40
Gönül hırsızlığı.....	43
Nasipsizlik çölü.....	45
Aşk oltası	47
Av.....	49
Helâl rızık	51
Gölgelerin hükmü.....	53
Tahkik, taklit.....	55
Fıkhullah	57
Ahmaklığın bedeli	59
Saygının zamanı.....	61
Her tuzağı şer sanma!.....	62
Ziyaret eden, ziyaret edilen	64

Şerden hayra yol vardır	66
Görmek istemek, görememektir	68
Eziyet, sevmekten gelir.....	70
Vücut gözü, kalb gözü.....	72
İç doktor	74
Dostun elinden zehir içilir.....	75
Kalbe göre söz	78
İşaretler	79
Hal içre hâl.....	81
Perde perde verâlar.....	83
Birlik.....	85
El de konuşur, ayak da.....	87
Hâl	90
‘Aşk imiş her ne var âlemde’.....	92
Yaşın değeri.....	94
Dış için aynasıdır	95
Cevapsızlık da cevaptır.....	97
Gafletten uyandırmak	99
Harfin, sözün ötesi.....	101
Gerçek, rüya.....	102
Ruh-beden buluşması.....	105
Ne istersen Allah’tan iste.....	108
Hediye.....	111
Esrik hâl.....	114
Cüz’î kötülük, küllî kötülük.....	117
Tohum	120

Dirilten de O'dur, öldüren de.

-Kur'ân-ı Kerim-

***

Ölmeden ölinüz.

-Hadis-i Şerif-

Önsöz

Bu çalışma, Mevlana Hazretleri'nin sohbetlerinin bir araya getirildiği *Fibimafib* adlı eserin ıslıtısıyla ortaya çıktı.

Fibimafib; benlikten soyunup, ilahi benliğin rengine bürünme yolculuğunun mahsulüdür.

Her ne kadar *Fibimafib*, 'içindeki içindedir' anlamına gelse de, muhtevası bakımından; kulun kendisini dünya boyutuyla bir 'yok'luk sınavasından geçirip, ukba boyutuyla gerçek varlığa erme arayışını dillendirir.

Altmış bir fasıldan oluşan eserde, ya doğrudan bir meseleyle ilgili görüşler veya Hz. Mevlana'ya sorulan soruların kuşatıcı cevapları yer almaktadır.

Sohbet ortamının gerektirdiği manevî bereket, eserin konu yelpazesini oldukça genişletmiştir. Bu eseri dikkate değer kılan, Mevlana Hazretleri'nin insan tabiatının derinlerine inen enfes yorumları ve konuları ele alış tarzındaki başkalıdır.

Eserde, Hz. Mevlana'nın tasavvuf düşünceleri, birçok dinî akideler, dünya ve insanlığa ait önemli olaylar, devrin çeşitli akisleri görülmektedir.

Bu konular ele alınırken, sık sık hikâyelere ve kıssalara başvurulmuştur. *Mesnevî*'den hatırlayacağımız gibi, muhatabın dikkatini daha canlı tutması için başvuru hikâyelerin, verilmek istenen mesajla doğrudan ilgisi vardır.

Hikâyelerin, yüce hakikatleri benimsetmede bir vasıta olarak kullanılması, insan tabiatına uygun bir yoldur. Nitekim

Kur'an-ı Kerim'de de kıssalar ve hikâyeler vardır. Bunların kimisi örnek alınması, kimisi de ibret alınması içindir.

Bu kitabı oluşturan metinlerin çekirdeği, *Fihimaşif*'deki hikâyelerdir. Bu hikâyeler; kulun kendi varlığından geçerek ilâhi iradenin bir parçası olma yolunda kat edebildiği çetin yolculuğun yol şartları çerçevesinde, bir neşv ü nema bereketi gözetilmek ümidiyle işlenmeye çalışılmıştır.

Bir bitki, çürüyüp tohumunu toprağın bağına bırakmadıkça yeniden dirilip gün yüzü görmez.

İnsanın mutlak varlık denizine katılıp ondan bir parça olabilmesi için bütün dünya ilgilerinden soyunması, kendi varlığına ilişkin bütün iddiaları ve talepleri itmesi gerekir.

Dünya ilgileri katmerlendikçe dünya ehli olmağımız kaçıp kurtulması imkânsız bir hâl almaya başlar.

İnsan, dünyanın çekici çağrılarını eliyle itmedikçe, salim bir istigna katına çıkamıyor. Çünkü dünya ehlinin, dünya güzelliklerine ve varlıklarına duyduğu oburlukla mücadele etmedikçe, içteki gerçek varlık madeni parlamaya başlamıyor.

Bu çalışma, *Fihimaşif*'in bire bir karşılığı değildir. Kitap; *Fihimaşif*'ten alınan hikâyelerin, Hz. Mevlana'nın derin bakışı ve duyuşuna ters düşmeden, günümüz okuyucusunun da idraki dikkate alınarak yeniden çalışılmasıyla oluşmuştur.

Mevlam kalbimize mana ışıltılarının akması için hepimize liyakat nasip etsin.

M. Said Türkoğlu

Nisan 2005 / Malatya

Gerçek dost

Sezgisi kuvvetli, basireti açık,
Marifet ilminden haberli,
Halden anlayan bir padişah,
Adamlarından birini diğerlerine göre
Daha korur gözetirmiş.
Diğerlerine bir armağan verse
Bunu üç armağanla ödüllendirirmiş.
Hatta hiçbir yararlığı dokunmazken bile
Onu büyük servetlere layık görmüş.

Bu yüzden padişahın etrafında
Devlet adamı, asker, kim varsa
Hepsi de padişahın bu ayrımcılığını garipsediler.
Hatta dolaylı yoldan ona bildirdiler:
'Bütün lûtuflar ve ihsanlar
Bu yarım nefes adama akıp dururken,
Ölmeyecek kadar kırıntılara layık görülmemiz nedendir?
Biz de has kulları değil miyiz bu kapının?
Adalet midir hep yüz üstü bırakılmamız?'

Padişah, fazla büyütmedi işi, cevap da vermedi
İçten içe homurdanıp duranlara.
Yalnızca, bekleyin, dedi, günü geldiğinde
Neden böyle davrandığımı anlamak için bekleyin, dedi.
O gün, gündüzle gece nasıl birbirinden ayırt edilirse

Bu, haksızlık gibi görünen davranışımın gerçek anlamı da
Gözleri kamaştırarak biçimde
Ayan beyan ışıldayacak!...

Nihayet geldi çattı gayret günü
Korkakların zindanı, cesurların düğünü
Merdi namertten ayırt etme harmanı

Yani savaş mevsimi ufuktan kızıl bulutlar halinde
Göstermeye başladı yakıcı ve yıkıcı gerçeğini...

-Savaş ki nâra gerektirir,
Nâra ki ardından kuvveti, cesareti çağırır,
Cesaret ki ölüm korkusunu, dünya muhabbetini
Bir paçavra gibi fırlatıp atar kenara...-

Padişah, topladı bütün adamlarını
Gerçeği bütün açıklığıyla bildirdi etrafına:
'Bu savaş hiçbir savaşa benzemez,
Büyük fedakârlıklar ister
Canımızı, malımızı gözden çıkarıp,
Bütün varlığımızla karşı durmazsak, ne yazık ki
Düşman bizi bir lokma gibi yutup yok edecek.
Öyleyse ey dostlar, bugün gayret günüdür
Yeni askerler donatmak için, yeni cepheleler açmak için
Dökün ortaya bütün servetinizi!'

Padişahın bu nidası
Bir mecburiyet, bir fedakârlık çağrısıydı
Aynı zamanda bir sınama vesilesiydi.

Nihayet herkes bu ölüm kalım günü için
Servetinden bir şeyler koparıp getirdi,
Vücudundan bir parça koparır gibi.

Ama çoğunun getirdiği yüzde biri bile değildi
Geride bıraktıklarının.

İçlerinden biri vardı,
-Ki padişahın koruyup gözettiği,
Büyük ödüllere ödüllendirdiği-
Yalnız o, neyi varsa bütün her şeyini toplayıp getirmişti,
'Her şeyim senindir padişahım,
Geride bir zerre bile bıraktıysam zehir olsun
Bin canım da olsa
Bu savaşta hepsi senin yolunda feda olsun!"
Diyerek bütün servetini yığmıştı Divan'a.

Ve savaş gelip çattığında
Herkes yarım heves, korkak nefes
Çıkarken düşmanın karşısına
Padişahın biricik dostu,
Koruyup gözettiği...
Yalınkılıç yarmadaydı düşman saflarını
Bir yandan askere cesaret kıvılcımı olurken
Bir yandan da dönüp dönüp padişahı korumadaydı.
Onun bu kahramanlığı isteksiz ve yarım istekli herkese
Keskin bir cesaret şurubu gibi yaramadaydı...

Ve nihayet,
Kılıç şakırtıları yerini ölüm sessizliğine bıraktığında
Düşman yeltendiği işten bin pişman olduğunda
Ve gerisin geri kaçmaya davrandığında
Herkes anlamaya başlamıştı
Padişahın içlerinden o dostunu
Neden koruyup gözettiğini...
Ve herkes anladı ki,
Padişahın serveti onun serveti,
Onun serveti padişahın serveti olduğunu...

Sezgisi sonsuz
Merhameti engin Yüce Rabbimiz.
İçimizden birini koruyup gözettiğinde
Onu daha büyük lütuflarla, ihsanlarla ödüllendirdiğinde
Bunu -hâşâ- adaletsizlik saymamalı.

İçimizde öyle yürekler olur ki
İçin için kaynar, için için muhabbet çağlayanı,
Fedakârlık ve vefa ırmağı gibi
İçten içe coşup kaynamaya koyulur.
Düz bakış sahipleri biz insanlar,
Anlayabilir miyiz bu mana erlerini?
Bunu ancak gerçek ayırt etme hassası olan anlar.
Ve ancak Rabbimiz bilebilir gözle görülmeyen,
Ve kalbin derinlerinde gizli gerçek kulluk tohumunu
Ve bu tohumun bir ömrün günlerine yayılmış,
Gecelerine serpilmiş ne büyük kulluk hamleleriyle
Ömür ağacını meyvelendireceğini...

Hatırlanmak

Bir padişah bir dervişle iyiden iyiye dost olmuş,
Onun gönlüne giden patikalardan
Kendine bir yol bulmuştu.
Sık sık onunla görüşür,
Dervişin nefesiyle soluklanırmış.
Ama hep ötelere dikermiş bakışlarını
Daha büyük manalara iştihak duyarmış padişah.

Nihayet bir gün dayanamamış,
Meramını anlatmaya karar vermiş dervişe:
'Biricik dostum ne olur,
Sen Allah'ın huzurunda
Allah'ın tecellisine ve yakınlığına
Mahzar olduğun anlarda,
O tanıma sığmaz mana sofrasında
Kalbinin dünyadan tamamen sıyrıldığı
Coşku ve cezbe anında
Birazcık da beni hatırla.
Böylece benim kalbime
Daha gürlü ilhamlar aksın
Daha bir besleneyim Rabbimin sofrasından...'

Derviş:
'Ey kalbinde ukba çiçekleri açan âlem padişahı,

Uyanık dostum!
O, büyük huzurda,
Güzelliğın güneşı bana vurduğunda,
Ve kalbim İlahi aşkın alevleriyle kuşatıldığında
Ben kendimi bile unutuyorum da
Seni nasıl hatırlayayım!
Yalnız, Yüce Allah
Bir kulunu seçip onu kendi varlığında yok ederse
Ve beden perdesinden sıyrıp can elbisesi bağışlarsa
Onun eteğine yapışıp
Ondan dilekte bulunanlar,
Mutlaka hatırlanır,
Mutlaka ‘nasipliler’ meclisine alınır.
Hiç endişen olmasın.’

Kendinden geçmek yokluğa dalmak

Allah'ın muhabbet denizi
Dilenciye, köleye bakmaz
Gönlü yücelik duygusuna meyilli
Herkes kendisinden katreler sunabilir.
Allah'ın lûtfu, kısacası, mevkiye, dış görünüşe akmaz.

Hani ilkbahar, Allah'ın fermanını getirmediğçe
Toprak, bağrındaki gizli tohumları meydana çıkarmaz ya!
Allah'ın lûtfu da bir kalbe aksetmediğçe
Orada sonsuz muhabbet kaynağı çağlamaya başlamaz.

Bir köle nasıl olmuştu da
Padişahın gönlüne giden bir yol bulmuştu kendisine
Sık sık padişah onu yanına çağırır
Yalnız olunca kaynamayan muhabbet pınarı
İki yürek bir olunca çağlamaya başladılar.
Böylece padişah bir dostun iştiyakı sayesinde
Kendi sevgi denizini de coşturmaya başladılar.

İki dost öyle bağlanmıştı ki birbirine
Bu, etraftaki herkese ayan beyan olmuştu.

Köle padişaha gitmek istediği her vakitte
Dilek, ihtiyaç sahipleri bunu bir fırsat bilip
Köleye çeşitli mektuplar, dilekçeler verirlermiş.

O bunları cebine koyar, padişahın huzuruna çıkarmış
Fakat padişahın cemali ışıncı ortalığı,
Kölenin gönlünde yakmaya başlayınca çerağı
Köle kendinden geçerek yere yığılmış...

Padişah: 'Benim cemalime dalıp
Kendinden geçen bu kulumun nesi var acaba?'
Diyerek dostunun bu derin coşkusunu gördükçe
O eşsiz ışığıyla dostunun kalbini daha bir ışıklandırmış.
Bir yandan da onun ceplerini kontrol edermiş.
Dostunun ceplerinden
Dilek sahiplerinin bütün mektuplarını bir bir çıkarıp
Hepsine tek tek cevap verirmiş.
Ve herkesin dileğini ayrı ayrı yerine getirirmiş.
Sonunda padişahın köle dostu,
Bir yandan muhabbet denizinden kana kana nasiplenir,
Bir yandan da dilek sahiplerine yardımcı olurmuş.

Öte yandan akılları başlarında diğer insanlar
Padişahın huzuruna geldiklerinde
Ancak küçük bir kısmı karşılanırmış dileklerinin.

İnsan kendinden geçer,
Allah'ın varlığında yok olmaya durursa
Her yandan, varlık kapıları açılır önüne.

'Sen de bir iki günceğiz yoksulluğu dene de
Yoksulluktaki kat kat zenginliği gör.
Allah'ın varlığında yok et kendini de gerçek varlığa er.
Çünkü ululuk sahibi Allah'ın yüceliği,
Yokluk ve yoksulluktur.'

Yol arkadaşı sadık olmalı

Mecnun Leyla ile baştanbaşa dolu olduğu bir vakitte
Ona kavuşmak için yollara düştü.
Bir müddet, aklı başında
Leyla'nın iline doğru yola devam etti.
Deve sırtında coşkuyla yol alırken
Leyla'yı düşünmeye daldı
Böylece kendini unuttu,
Sırtına bindiği deveyi unuttu,
Yolu unuttu, çölü unuttu
Baştanbaşa Leyla kesildi gitti.

Mecnun Leyla'nın hayalinde kaybolup gitmişken
O sırada deve köydeki yavrusunu hatırladı,

-Evlad sevdası kuşatınca kalbi durulmaz ki-

Gerisin geri döndü.
Derken, Mecnun saatler sonra kendine geldiğinde
Devenin köye döndüğünü anladı
Devenin yönünü yine Leyla'nın iline doğru çevirdi
Bu tam üç ay sürdü...

Mecnun yolun yarısına doğru Leyla'yı hayal etmeye dalar
Böylece kendinden geçer,

Deve de köydeki yavrusunu hatırlar
Gerisin geri döner.

Sonunda Mecnun: 'Bu deve başımın belası
Ve aklımda başka sevda bulunan yol düşmanım.
Onun sırtındayken Leyla'ya kavuşmam imkânsız,
Çünkü devenin arzusu geride,
Benimkiyse ileride...
Ben ve o yön tayininde ayrılıyoruz.
En iyisi yola tek başıma çıkmalı
Varacaksam Leylama bin bir meşakkatle
Kendi başıma varmalıyım.'
Deyip atladı devenin sırtından
Ve feryat ederek yollara düştü...

Gaflet sularında

Ziyankâr bir kedi vardı
Her şeyi kırar geçerci,
Mahalledeki evlere sinsice girer,
Yiyeceklerin, eşyanın canına okurdu.

Onu yakalayıp uzaklaştırmak şart olmuştu.
Fakat kaç kişi seferber olduysa
Kediyi ele geçirmek mümkün olmadı,
Her atak hamleden, her tuzaktan
Kolayca sıyrılıp kurtuluyordu.
Sonunda pes ettiler,
Bu kedi bu şekilde yakalanmaz, dediler.
Bir fırsatını kollayıp kediyi gafil avlamalı,
Onun bir zaafından faydalanmalı
Öylece baskın yapmalı...

Kediyi uzaktan takip ettiler
Bir gün kedi bir serçe yavrusuna musallat olmuş,
Onu kovalayıp duruyordu.
Minik kanatlarıyla serçecik
Gücü yettiğince havalanıyor,
Vahşi kediden kurtulmaya çalışıyordu.
Kedi kovaladıkça serçe uçup yükseklerle konuyor,
Bu vahşi yaratıktan kurtuluyordu.
Nihayet kedi de anlamaya başladı

Kovalamakla serçe yavrusunun yakalanmayacağını
O da karar verdi serçeciği uzaktan izlemeye.

Serçe bir ağacın dibinde yem ararken;
Kedi, otların arasında sürünerek yaklaşmaya başladı.
Kedinin aklı, fikri, bakışı ve duyuşu
Tamamen serçeye kilitlenmişti.

Tam o sırada arkadan kediyi izleyenler
Boş dururlar mı, fırsat bu fırsat!
Onu bir ağla yakalayıverdiler.
Bu ziyankâr hayvanı,
Bu ele avuca sığmaz yaramazı,
Bir gaflet anından faydalanıp alt ettiler.

İnsan da böyledir fani dünyada
Bin bir boş işle uğraşır
Hedefinden sapar, gaflete dalar,
Arzularının doğrultusunda yürür,
Kendini içi boş gayelere salar.
Sonunda onu kovalayıp duran nefis ve şeytan
Bir gaflet anında kısıtırıp yakalar.

“Dünya insana sarhoşluklar verir;
Postla çarık aklından gider insanın, hatırandan çıkar.
Can çekişme, ölüm çağı gelince ah eder.
Hırkayla çarığı o vakit aklına gelir.
Çirkinlik denizinde boğulacak hale gelmedikçe,
Sığınacak bir yer bulunmadıkça
Gerçeklik gemisine binmek aklına bile gelmez.
Çarığı, postu görmez bile.
Ama yokluk denizinde acze düştü mü,
Sevgiyle tutar:
‘Rabb’imiz, kendimize zulmettik.’ demeye koyulur.”

Aşkın şiddeti

Kalpte merhamet pınarı coşunca
Gayret kuşu kanatlanıp uçmaz mı?

Bir padişah, Mecnun'un haline acıdı,
Onu saraya davet etti.
Mecnun'la bir dost, bir arkadaş gibi konuşmaya başladı.
Sana ne oldu kardeşim?
Neyin var da, kendini böyle rüsva ettin?
Yenini yakarı yırttın da çöllere düştün?
Leyla da kim oluyor, ondan başka güzel mi yok!
Gel sana ne güzeller göstereyim;
Ve içlerinde beğendiğini sana feda edeyim.
Aklını başından alan,
Seni dağlara çeken Leyla'nın hayalinden kurtul böylece.
Yeri-yurdu belli bir memlekette mekân tutarsın...

Padişahın emriyle getirdiler Mecnun'un karşısına birkaç güzel.
Padişah bekledi durdu Mecnun'un bakmasını,
Bakıp içlerinden birini beğenmesini,
Sonra da Leyla'yı unutup divaneliği bırakmasını...

Fakat Mecnun'da ne ses, ne bir hareket.
Başını öne eğmiş, boyuna yere bakıyordu.
Padişah: 'Başını kaldır da bak şunlara,
Güzellik nedir gör!' diye azarladı Mecnun'u

Mecnun oldukça sakın ve mütevekkil:
'Padişahım, dedi, korkuyorum hem de çok korkuyorum,
Leyla'nın aşkı çekti kılıcı,
Eğer başımı kaldırırsam, vuracak boynumu.
Öyle doluyum ki Leyla'nın aşkıyla
Bu aşk artık ne renk aşkıdır ne şekil aşkı...'

Her güzelin gözü, burnu, dudakları vardı.
Mecnun Leyla'da ne görmüştü de divane olmuştu.

Kişi bir aşka kilitlenecekse dünyada
Bu, uğrunda ölünecek bir aşk olmalı.
Ve aşk ki renkten, kokudan arınmalı.

Altın suyuna batmış, içi kof aşkı bırak da
Kalbine ve ruhuna ışık olan gerçek aşka bak

Sonunda kokmuş et parçasına dönecek güzellikleri at da
Arşın yücelerine ağdıran gerçek aşka, gerçek güzelliğe bak!

Temyiz duygusu

Bir çocuk,
Dedesinin elinde bir inci gördü
İncinin parlaklığı cezp etti onu
Ne yapıp edip inciye sahip olmak istedi.
'Şu parlak, şirin misketle güzel güzel oynarım
Onu arkadaşlarıma gösteririm.' diye geçirdi içinden.

Paha biçilmez inci, çocuğun nazarında,
Sıradan bir oyuncaktı

Dedesini dayanamadı ısrarına
Eşsiz inciye sıkıştırdı çocuğun eline
'Bunu sıkı tut, sakın kimseye verme,
Biraz oyna, hevesin geçince bana geri verirsin.' dedi.
Çocuk: 'Tamam, kimseye vermem.' dedi
Aldı oyuncuğu, oynamaya başladı.

Bir ara dede namaza durunca çocuk dışarı çıktı,
Elindeki inciye arkadaşlarına gösterdi.
O sırada yoldan geçen uyanık bir adam inciye gördü.
Bir bakışta anladı incinin gerçek olduğunu
Aklı başından gitti,
'Bu inciye mutlaka ele geçirmeliyim.' diye düşündü.

Adam hemen bir dükkâna koştu,
Güzel bir oyuncakla kocaman bir elma alıverdi
Ve çocukların yanına geldi.
Başladı methetmeye elindekileri:
'Bu müthiş oyuncak, bu alımlı elma!
İçinizden bir talihlinin olabilir.'

Çocukların aklı başından gitti.

Adam, çocukları bir süre daha heveslendirdikten sonra:
'Bunları içinizden birine veririm, ama karşılığında
Küçük de olsa sizden bir şey almalıyım.' dedi.
Bütün çocuklar ceplerinden bir şeyler çıkardılar.
Bizim yaramaz, inci heveslisi de,
O an unutuverdi, dedesine verdiği sözü,
Cebinden eşsiz inciyi çıkarıp gösteriverdi adama.
Adam sinsi sinsi baktı parlak inciye,
Sonra diğer çocukların elindekilere.
'Hepinizin elinde güzel güzel şeyler var;
Ama ben sizi o güzel şeylerden mahrum etmek istemem,
Yalnız şu küçük kardeşin elinde değersiz bir misket var,
Onu alabilirim, pek bir kıymeti yok;
Hani hiçbir şey almamış olmak için onu alayım bari.'

Çocuk elindeki inciyi adama uzatıverdi
Ve kocaman oyuncakla al elmayı kaptı sevinçle.

Adam inciyi elde eder etmez,
Şimşek hızıyla uzaklaştı oradan.

Bundan sonrasını kestirmek kolay:
Çocuğun sevinçle eve koşuşu,
Dedesinin inciyi soruşu,

Sonra büyük bir çılglık kopararak, çocuğu azarlayışı,
Yollara düşüşü,
Adamı araması...
Hepsi, hepsi beyhude çırpınışlar.
İnci bir kere elden çıktı.
İstersen başını taşa vur!

Çocuğun ayırt etme duygusu zayıftır,
Sıradan bir oyuncuğu eşsiz bir inciye tercih eder.

Kalplerine mana güneşi doğmamış insanlar da
Bir çocuktan farksızdır,
Onlar güzel sözlerin kıymetini,
Derin manaların lezzetinden habersizler.
Hikmetli sözler temyiz sahibi olmayanların eline düşmeye
görsün
O güzelim hikmetleri
Çay arasında, çerez sofrasında söyleyiverirler de
Söyledikleri, dudaklarından kalplerine inmez.
Ama hakikatte: 'Dil denen et parçasından
Hikmet seli bir ırmak gibi akar durur.
Adı 'kulak' olan deliklerden girer de
Meyvesi 'akıllar' olan 'can' bağını, bahçesini sular.'

Ne yazık ki ne onların hikmetten haberi vardır,
Ne de hikmet onlara ay gibi yüzünü gösterir.

Yekyürek

Mecnun, Leyla'ya mektup yazmak istedi.
Aldı kalemi eline ve yazmaya başladı:
'Hayalın yüzümde,
Adın dilimde,
Hatıran kalbimde...
Ben seninle doluyum kısacası,
Sen artık 'ben'sin.
Ben şimdi nereye,
Kime yazayım?
Canımın içine yerleşmiş birine de yazılır mı mektup?
Sonra, ben mektup yazan mı olurum,
Mektup yazılan mı?'
Kalemi kırıp, kâğıdı yırttı...
İçindeki Leyla'yı yaşamaya devam etti.

Dost ve âşık olmak,
Hem de gerçek dost ve âşık olmak,
Baştan ayağa dostun nefesiyle nefeslenmektir.
Dostun ışığıyla ışıklanmaktır.
Dostun sesiyle seslenmek...

Muhabbeti mülk edinince yürekler,
Artık yürekler kalmaz ortada
Bütün parçalar buçuklar 'yekyürek' oluverir.

Kuyudaki esir

Büyük bir kabile yolculuğa çıktı
Yol şartları çok çetindi.
Çöl ve kavurucu güneş
Birkaç gün içinde kafilenin iflahını kesti.

Nihayet eldeki su tükendi,
Su ihtiyacı had safhaya vardı.

Uzun aramalardan sonra kovasız bir kuyu buldular.
Yanlarında getirdikleri bir kovaya uzun ip bağlayıp
Kovayı kuyuya sarkıttılar.
Ne yazık ki kova kuyunun dibine varmadan ipten ayrıldı.
Derken bir kova daha sarkıttılar.
Ama o da işe yaramadı,
Denedikleri her kova ipten kopup kuyunun dibine düştü.
Baktılar ki çare yok ve herkes susuzluktan kırılacak;
Bu defa ipe insan bağladılar,
Ve kuyunun dibine sarkıttılar.
Fakat kaç kişi indiyse hiçbirinden haber gelmedi
Sanki dipsiz kuyu, inen her şeyi herkesi yutuyor.

Akıllı bir kişi vardı içlerinde,
O, dedi ki bu sefer ben ineyim,
İşin sırrını bir öğreneyim.
Bağrı yanmış insanlara su yetiştireyim.

Böylece bağladılar beline ipi
Ve sarkıttılar onu kuyuya.

Akıllı adam, kuyunun dibine yaklaşmıştı ki,
Kenardaki boşluktan bir el yakalayiverdi onu.

Meğer azılı bir eşkıya kuyuyu mesken tutmuş da
Aşağı inenleri soyup öldürüyormuş.

Azılı eşkıya,
Sen benim esirimsin, deyip çekti adamı kenara.

Akıllı adam, eşkıyanın niyeti beni öldürmektir,
Hiç olmazsa aklımı başıma toplayayım,
Onun hoşuna gidecek şeyler düşüneyim,
Belki beni öldürmekten vazgeçer, diye düşündü.

Eşkıya, kendi durumuyla ilgili bir soru sormuş,
Söyle bakayım, demiş:
Şu dünyada yaşamaya değer en iyi yer neresidir?
Akıllı adam kendi kendine:
Ben şimdi Şam ya da Bağdat gibi bir yerden bahsedersen,
Bu adam mutlaka beni cezalandırır.
Çünkü yaşadığı yer belli,
Hayatı belli, yolu belli.
En iyisi ona uygun bir cevap bulayım,
Onun damarına basmayayım,
Yarasını kanatmayayım,
Dolaylı yoldan onun yaşadığı bu karanlık yeri
Kötülemiş olmayayım.

Eşkıyaya demiş ki,
Şunu bilmeli ki insan, yaşanabilecek en iyi yer;
İnsanın bir arkadaşının, bir dostunun bulunduğu,

Ve kendisini rahat hissettiği yerdir.
Bu yer, toprağın dibinde karanlık bir mahzen de olsa
En iyi yer orasıdır.
Çünkü yerin dibi de olsa
Bir yürek kendini huzurlu ve güvende hissettikten sonra
Genişliğin, darlığın, ışığın, karanlığın ne önemi var?
İnsan, bir yeri dilerse cennete çevirebilir,
Yeter ki gönlü rahat olsun.

Bu cevap eşkiyanın hoşuna gitmiş,
Öylesine hoşuna gitmiş ki bu akıllı adamı affetmiş.
Kuyunun dibine inen diğerleri gibi öldürmemiş
Üstelik onu ödüllendirmiş de.
Onun hatırına yukarıdakilere
Bir kötülük etmeyeceğini söylemiş,
Ve kuyudan istedikleri kadar su almalarına izin vermiş.

İnsan, huyunu-suyunu iyice bilip
Karşısındakine öylece hitap ederse
Bir eşkiya, bir canavar da olsa karşısındaki,
İhtimal ki onun vicdanını titretir,
Onu büyük zararlardan alıkor.

Sen, aklını kullan,
Gönül yordamıyla insanlara yönel de
Hişim, kin, öfke rüzgârına karşı siper ol.

‘Cümlenin maksudu bir amma...’

Arapça şiir yazan bir şair,
Türkçe konuşan bir padişaha şiirlerinden okumak istedi.
Padişah tahtında ve etrafında bütün divan mensupları:
Emirler, vezirler, kumandanlar...
İzin verilince,
Padişah için yazdığı uzun şiiri okumaya başladı şair.

Herkes pür dikkat!
Padişah da Arapça bilmediği halde,
Büyük bir zevkle dinlemeye koyuldu.
Hayrete şayandır ki
Padişah, şiirin takdir edilecek yerlerinde başını sallıyor,
El işaretiyle şaire medihler yolluyordu.
Divanda bulunanlar bu durumdan çok tedirgin oldular.
‘Acaba, dediler, padişah Arapça biliyor da
Bizden mi gizliyor,
Baksanıza şiirin manasına göre davranıyor,
Şaire medihlerde bulunuyor.
Eyvahlar olsun, padişah gerçekten Arapça biliyorsa
Bu zamana kadar kendi aramızda Arapça konuşuyorduk,
Ya farkında olmadan ağzımızdan kötü sözler çıktıysa!
Vay halimize!’

Padişahın has bir kölesi vardı.
Divandakiler toplanıp bu köleye değerli şeyler verdiler.
Padişahın Arapça bilip bilmediğini öğrenmek istiyorlardı.

Ne olur, padişahın Arapça bilip bilmediğini öğren,
Öğren de bu korkudan kurtulalım.
Gerçekten Arapça bilmiyorsa,
Neden şiirin uygun yerlerinde,
Şiirden anlar gibi başını sallıyordu?

Padişah bir gün ava çıktı, has kölesi de yanındaydı.
Uygun bir zaman yakaladı köle, soruverdi padişaha.
Padişah: 'Benim Arapça bilmediğimi biliyorsun,
Bu soruyu neden sorduğunu anlayamadım.' diye cevapladı.
Köle, sarayda şair Arapça şiir okurken,
Neden şiirden anlıyor gibi davrandığını sordu tekrar.
Padişahın cevabı şu oldu: 'Ben Arapça bilmem,
Ama o şairin şiirini hangi maksatla yazdığını biliyordum.
Okuduklarının içinde, övgü ifadelerinin bulunduğu
muhakkaktı.
Şair öyle güzel ve etkileyici okuyordu ki
Ses tonunun iniş çıkışından şiirin hangi yerinde
Daha etkileyici övgüler bulunduğunu anlamak zor değildi.
Ben ana maksadı bildiğim için,
Şiirdeki uzun ve ayrıntılı medihleri,
Çeşit çeşit duyguları bilmesem de olurdu.'

Aynen şunun gibi:
Allah dostları görünüşte farklı farklı davranışlar
gösterseler de,
Sözleri birbirinden farklı olsa da maksatları birdir.
Hepsi de Allah'ı talep etmektedirler.
Mesela kuvvetli bir rüzgâr, halının ucunu kaldırır,
Kilimleri, elbiseleri hareket ettirir.
Havuzun suyunu halka halka eder,
Ağaçları, dalları ve yaprakları oynatır,
Çer-çöpü, toz-toprağı havaya uçurur.
Birbirine benzemeyen bütün bu haller,

Maksat, esas ve hakikat bakımından birdir.
Çünkü hepsinin hareketi bir rüzgârdandır.

Hâl dili, dillerin en keskinidir.
Harf, kelime, işaret olmadan
Gönülden gönüle ne anlamlar akar durur!

Ve aynı dili konuşan nice insan vardır ki
Birbirine yabancıdır.
Başka başka diller konuşanlar ise
Kırk yıllık dost gibi can ciğer kardeştir.

‘Sen ne bileceksin kuşların dilini?
Çünkü bir soluk bile Süleyman’ı görmedin ki!
Her gönül gizli vahyi duysaydı
Dünyada harfle ses olur muydu?’

Mevki

Mevlâna Hazretleri, mecliste sohbet ediyordu.
Sevimsizin biri geldi meclisin üst tarafına oturdu.
Bunun üzerine Mevlâna buyurdu:
'Birinin çerağın,
Üst ya da alt tarafında bulunması arasında fark yok.
Çerağ, yüksekte olmayı kendisi için istemez.
Maksadı kendi ışığından başkalarının faydalanmasıdır.
Başkaları çerağın nurundan zevk alır.
Yoksa o ister yukarıda, ister aşağıda olsun aynı çerağdır.
Yeri değişmekle değeri değişmeyen bir güneştir.

Yüce kişiler, yani Allah dostları;
Yükseklik, makam, mevki gibi şeyleri,
Uhrevî yükseklığe yol açmak için isterler.
Halkın onları göreceğ gözleri olmadığı içindir,
İstedikleri makam, mevkiiler yani.

Yeryüzündeki fetihler, keşifler, makamlar
Hep manevî kurtuluşlar içindir.
İnsanlar gösterişli şeyleri görünce
İlk meyil ve yöneliş gerçekleştire de
Bunun ardından kalbin ve ruhun ehilleşmesi gelir.

Kalp ve ruh ehilleşince
Ve can kandili ışıtmaya başlayınca
Gönüldeki sevgi meyli dünyadan ukbaya yön değiştirir.

Köpük

Adamın biri bir gönül ehlini dinlemeye gitti.
Bir süre dinledikten sonra içine birtakım kırıntılar,
Birtakım mana ışıltıları akmaya başlamıştı ki
Adam, bu kadarı bana yeter, dedi.
Yeter, dediği şey, bir yudum serinlikti.

Oysa denize varıp oradan birkaç damla suyla yetinmek,
Nice değerli inciyi, madeni görmemek,
Ambarını can azıklarıyla doldurmadan ayrılmak,
Düpedüz akılsızlık belirtisidir.

Âlem bir köpüktür
Bu deniz, bütün içindeki cevherleriyle birlikte,
Velilerin bilgileridir?
Denizin incilerine, madenlerine talip olmadan
Denize varmışsın, ondan birkaç damlacık almışsın
Neye yarar?

En büyük düşman

Hız. Ömer'e zehir dolu bir kâse getirdiler,
Bu sana hediyemizdir, dediler.
Ne işe yarar, diye sorunca Hız. Ömer;
Birini açıkça öldürmek uygun değilse,
Bundan bir parça içirmek suretiyle gizlice öldürmeye yarar.
Yemeğe ya da suya birazcık katınca da aynı işi yapar,
Böylece habersizce, düşmanı öldürmek kolaylaşır, dediler.

Hız. Ömer, çok iyi bir şey getirdiniz, dedi
Veriniz hemen içeyim,
Çünkü içimde öyle büyük,
Öyle sinsi bir düşman var ki
Ona kılıç yetişemiyor,
Hiçbir tuzak onu alt edemiyor.
Bunu hemen içeyim de,
İçimdeki azgın düşman
Bir anda yok olup gitsin!

Bunun tamamı, değil bir kişiyi;
Yüz bin kişiyi bile anında öldürebilir,
Bundan bir zerre içmek yeterlidir, dediler.

Hız. Ömer, bu bendeki düşman da
Bir kişi değil; yüz bin kişidir.
Ve yüz binlerce kişiyi yere sermiştir, dedi.

Ve kâseyi aldığı gibi bir yudumda hepsini içti.
Zehir kâsesini getiren kaç müşrik varsa
Oracıkta Müslüman oldular.
Senin dinin haktır, dediler.
Hz. Ömer, hepiniz Müslüman oldunuz,
Fakat içindeki, hâlâ Müslüman olmadı, diye sitem etti.

Hz. Ömer'in imanı, avamın imanı değildi
Siddiklerin, has kulların imanıydı,
Ayn-el yakîn mertebesiydi.

İman bahsinde son hamleyi yapmak...
İçindeki düşmana karşı bu denli kararlı olmak,
Vasat insanların harcı değildir.

Hani bir aslanın şöhreti dünyayı sarmıştı,
Her taraftan onu görmeye gidiyorlardı
Heybetli mi heybetli, cesur mu cesur
Dilden dile dolaştıkça şöhreti,
Dört bir yandan onu görmeye gidenler artıyordu.

Çok uzak bir ülkede yaşayan bir adam,
Duyunca aslanını nâmını,
İçindeki merak dalgaları büyüdü büyüdü de
Adamı yollara düşürdü.

Nihayet uzun ve meşakkatli bir yolculuktan sonra,
Adam aslanın bulunduğu ormana vardı.
Bu uğurda dağlar aşmış,
Nice badireler atlatmıştı.

Adam ormana girip uzaktan aslanı görünce durakladı.
Çünkü aslanın heybeti onu öyle korkuttu ki
Bir adım daha atamıyordu.

Etraftaki insanlar,
 Adamın çok uzaklardan geldiğini duydular,
 Ona cesaret vermeye çalıştılar:
 Madem çok uzaklardan geldin,
 Öyleyse cesaret urbasını kuşan da
 Aslanın yanına yaklaş,
 Hatta onu muhabbetle okşa
 Kim cesur davranır,
 Ona dostça yaklaşırsa
 Aslan ona hiçbir kötülük etmez.
 Ama korkup ürkek davranana
 Asla müsamahası yoktur.
 Bunca yol yürüdükten sonra neden daha yaklaşmıyorsun,
 Bu eşsiz dostun yakınlığını kazanmıyorsun,
 Bu fırsat bir daha eline geçer mi sanıyorsun?

Ne kadar söyledilerse de adam bir adım bile ilerleyemedi,
 Orada bulunan hiçbiri de aslana yaklaşamadı.
 Onca yol yürüyüp ormana girmek,
 Aslanı uzaktan seyretmek kolaydı da
 Asıl ödülü sağlayacak son adımı atacak cesaret nerede?

Hız. Ömer, o imanla,
 Asıl menzile vardırarak bu bir adımı atmıştı.
 Görünüşü zehir gibi olan,
 Ama gerçek varlığa erdiren bir adımı...
 Bu adım nadirdir.
 Ancak Allah'ın has kulları ve yakîni olanların kârıdır.
 Kimileyin öyle bir adımdır ki bu,
 Ellerini canlarından yıkamış olan nebilerden başkasına,
 Nasip olmaz bu adım!

Marifet madeni

Bir padişah, oğlunu hüner sahibi bir topluluğa teslim etti.
Alın oğlumu, her türlü bilgiyle, irfanla donatın,
Ona evrenin sırlarını öğretin,
Maddî-manevî her şeyden haberli olsun,
Etrafını aydınlatan bir çerağ gibi ışılsın.

Hocalar topluluğu aldılar padişahın oğlunu,
Basamak basamak bilgilerle donatmaya koyuldular.
Babasının hatırına onu bütün öğrencilerden üstün tuttular,
Gece gündüz onunla uğraşıp durdular,
Her biri kendi sahasında,
Bu ham toprağı işlemeye koyuldu kısacası.

Fakat bir insanda irfan, marifet tohumu eksikse
İlim adına her şeyi öğrenip
Ayaklı bir kütüphane gibi şakır şakır konuşsa da
Bu bilgileri bir gönül ehli gibi
Bir bilge yürek gibi
Hayat denilen o sınanmalar meydanında
İnsanlık hallerini yoluna koymada kullanamaz.

Neyse, padişahın oğlu yıllar geçtikten sonra
Zahiri anlamda her türlü bilgiye vakıf oldu
Yıldız bilgisi, matematik, hendese,

Tıp bilgisi, kimya, dinî bilgiler...
Bir üstad olunca, çıktı babasının huzuruna.
Babacığım, yıllarca ilim tahsil ettim,
Nihayet, öğrenilecek her şeyi öğrendim,
Şükürler olsun ilmin sonsuz harmanından
Ben de artık bir pay sahibi oldum.

Babası, gel seni bir imtihan edeyim de
Şu gizli ilimlere ne kadar vâkıfsın,
Göster bize, dedi.

Padişah, avucuna bir yüzük sakladı
Avucumda ne var bil bakalım, diye sordu.

Genç adam, hesapladı, ölçtü biçti,
Düşündü, taşındı, bir karara vardı.
Babacığım, dedi, avucundaki,
Rengi sarı, yuvarlak ve içi boş bir şeydir.

Babası, aferin oğluma, dedi,
Madem alametlerini doğru buldun,
Bari ismini de söyle, ilminin sahihliğini ispatla!

Padişahın oğlu, bütün alametleri bildi ya,
Sıra son noktayı koymaya gelince,
Herkesin pür dikkat kesildiği anda,
Babacığım, avucunuzdaki olsa olsa,
Bir kalburdur ancak, deyiverdi.

Padişahta müthiş bir teessür ve hayal kırıklığı;
Ağzından şu sözler dökülüyordu:
Akılları hayrette bırakan bu kadar alameti,
Bilgi ve tahsil sayesinde keşfettin de oğlum,
Kalburun avuca sığmayacağına nasıl akıl erdiremedin?

Bunun gibi,
Zamanımızdaki bilginler kılı kırk yarıyorlar,
Hayatla ilgisi olmayan ve gereksiz şeyleri öğrenip duruyorlar.
Sıra kendilerini bilmeye gelince nerde heves, nerde gayret?
Ve en hazini; nerde marifet!

İnsan, benlik bilgisi, gönül-ruh yordamı, peşinde olmadıkça,
Aslı bırakıp fasıllara dalmış olur.
Varlıkların türlü türlü hâllerini
Boşu boşuna kurcalar da kurcalar.
Bilgiyi hakikate vardırın, amel, marifet, irfan eksik olunca,
Faydasız bilgiler peşinde koca ömürler heder olur.

‘Öğrenilmiş bilgiyi yeter buluyorsun,
Gözünü, başkasının mumuyla aydınlatmışsın.’
Biraz kendine dön de marifet solukla!

Gönül hırsızlığı

Bir köylü, bir şehirliye misafir oldu.
Şehirli, misafirine güzel yemekler ikram etti.
Sabahleyin de kahvaltıda helva vardı.
Köylü pür iştahla yedi helvadan.
O kadar beğenmişti ki silip süpürdü sofrayı.
Ağzına kadar yedikten sonra,
Zar zor koptu sofradan.
Teşekkür etti ev sahibine, oturdu mindere.
Derin bir düşünceye daldı,
Sonra da suratını asıp durdu.

Ev sahibi, acaba bir kusur mu ettik, diye endişe etti.
Dayanamadı sordu misafirine,
Köylü, hayır tam tersi, bana çok iyi davrandınız,
Her şeyi cömertçe ikram ettiniz,
Lakin üzülmemin sebebi şudur, dedi:
Ben köyde soğan, ekmekek, yoğurt, patates yerdim,
Bunlar dışında bir azık bulunmaz bizde,
Size misafir oldum,
Nefis yemeklerle, tatlı helvayla aklımı çeldiniz,
Ben, kuru ekmekek, soğana alışmıştım da,
Şimdi tatlı helva yüzünden
Köyde yediklerim gözümden düştü.
Her zaman helva bulamayacağıma göre şimdi ne yapacağım?

Köylü helvayı tattıktan sonra, artık şehri arzular olmuştur.
Çünkü şehirli onun gönlünü çalmıştır.
İçindeki şehir hevesi, onu bu yöne çekip duracaktır.

Bir çocuğu, alıştığı yanlış azıktan koparmak istersen,
Ona meşru azıklar sunmaya bak;
Ama öyle çekici bir yolla kalbine gir ki
Gözü öbür tarafa kayıp durmasın...

Nasipsizlik çölü

Bir adam hacca giderken çölden geçiyordu.
Çok yorulmuş ve susuz bir haldeyken,
Uzaklardan küçük bir çadır göründü.
Şükür, dedi kendi kendine, helak olup gitmekten kurtuldum.
Şimdi şu çadıra ulaşırsam kana kana su içer,
Kendime gelir, sonra yoluma devam ederim.
Adam çadıra yaklaştığında dışarıda bir kadın vardı,
Selam verip çadırın önüne oturdu, kadından su istedi.
Verilen suyu içti; ama su içilecek gibi değildi.
Sıcak mı sıcak, tuzlu mu tuzluydu.
Buna rağmen adam suyu içti.
İçti içmesine ama rahatlayacağına, içi daha da yandı.

Adam, son derece merhametli ve şefkatli biriydi.
Kadına öğüt vermek istedi:
Sizin bana hakkınız geçti,
Bana suyunuzdan ikram ettiniz,
Bu iyiliğin altında kalmak istemem,
Size şimdi söyleyeceklerimi iyice dinleyiniz.
Bu çöl ortasında zorluk çekiyor olmalısınız.
Bağdat, Basra ve daha nice şehirler buraya yakındır.
Oralara göçerseniz tatlı, soğuk sulara kavuşursunuz,
Türlü türlü yiyecekler ve daha neler nasibiniz olur sizin.

Adam şehir nimetlerini sayıp durdu böylece.
Bir müddet sonra kadının kocası çölden çıkıp geldi.
Cılız bir hayvan avlamıştı, bunu kadının pişirmesini emretti.
Et pişince bir parçacık da misafire ikram ettiler.
Akşam olduğu için misafir, yola devam edemedi
O gece çadırın dışında bir yerde yattı.
Bu arada kadın kocasına misafirin dediklerini anlattı.
Misafir bir dediyse, kadın bire üç kattı,
Ve ballandıra ballandıra şehir hayatını övüp durdu.
Kocası sesini çıkarmadan dinledi.

Kadının söyledikleri bitince, kocası:
Ey sersem kadın, dedi bu tür söylentilere kulak asma,
Dünyada kıskanç insan çoktur, dedi.
Bak biz aç değiliz, açıkta değiliz,
Çölde yaşıyorsak ne olmuş?
Böyle insanlar güzelim hayatımızı kıskanır,
Bizi buradan uzaklaştırmak için düzen kurarlar.
Sakın bu sözlere değer verme,
Varsın o kendi yoluna gitsin,
Bizim mutlu hayatımıza karışmasın!

Halkın genel düşüncesi aşağı yukarı böyledir.
Biri şefkatinden, merhametinden bir öğüt vermek istedi mi?
Hemen bunu kıskançlığından yapıyor zannederler.
Hâlbuki ışıltılı âlemleri, mükellef sofraları
Bir kıyıcığında görseler!
Ve nice gönül hazineleri ışıttınca ufuklarını,
Hemen silkinirler gaflet uykusundan.
Böylece kurtulurlar nasipsizlik çölünden.

Aşk oltası

Müridin biri çok sabırsızdı
Aşk denizinde bir an önce sefere çıkmak istiyordu
Bir an önce İlahi esintiye kapılıvermek
Sabırla, çileyle varılan yere
Göz açıp kapayıncaya kadar sıçramak istiyordu.

Ama Allah, bir sabır sınanmasından sonra
Bizi yeni merhalelere erdiriyor

Bir bebekken anne sütüdür yalnız azığımız,
Aylar geçtikçe dünya nimetlerini tadarız da
Aklımız, duygumuz gelişir.
Her şeyi yeri ve zamanı gelince edinmeye bakarız,
Böylece maddî-manevî inkişafımıza pencereler açılır.
Böylece akıl makamına, gönül makamına ulaşırız.
Önceleri başka azıklarla oyalanırız da
Daha sonraları kalp ve aklımız,
Bizi yücelere ağdıracak azıklar arzular.
Bu arzularımız çevresinde çabalayıp şevklendikçe
Önümüze yeni yeni merhaleler açılır.

Aşk denizinde de dalga dalga perdeler, mesafeler vardır.
Birini aşmadıkça diğerine erilmez.
Ve her varışta yeni perdeler, yeni perdeler...

Sadede gelelim,
Bu sabırsız adamı bir gönül ehlinin yanına getirdiler.

Bir bakışın, içinde bir kıvılcım olduğu,
Bu kıvılcımın içindeki cevherleri tutuşturduğu,
Meclislerden bir meclis kurulmuştu.

Gönül ehli, o gün az konuştu,
Az konuştu da bu az konuşmak,
Uzun bir mektebin bir talebeye sağlayacağından
Daha büyük tesir etti.
Sonunda da sözünü şu meselle bitirdi:
Balık oltaya takıldıktan sonra
Balıkçılar, onu bir defada sudan çekip çıkarmazlar.
Oltanın çengeli balığın boğazına girince onu usulca çekerler,
Az az çekerler de sonra bırakırlar.
Bu hareketi defalarca tekrarlarlar.
Bunu, kanı aksın, balık bitkin hale gelsin, gücünü kaybetsin de
Sert bir hamleyle, oltadan kurtulmasını diye yaparlar.

Aşk oltası da bir insanın damağına takılınca,
Pis kanların azar azar akması
Ve insanın gaflet halinden güç kaybetmesi,
Hizaya gelip, ehil biri haline gelmesi için
Allah onu yavaş yavaş çeker,
Yavaş yavaş çeker de aşk boyasıyla boyar onu.
Yoksa gaflet halinin yadırgamasıyla
Ölçüye, hesaba sığmaz bir ihsanı reddetmesi
Onun için ne büyük bir nasipsizlik olur!

Sabırsız adam duydu duyacağını
Artık sabırla, çileyle varılacak menzile
Bedelsiz varılamayacağını anladı da
Yolu, yordamı gözetmeye durdu.

Av

İbrahim Ethem, -Allah ondan razı olsun-
Padişahken ava çıkmıştı
Bütün maiyeti de onunla birlikteydi.
Birden bir ceylan göründü ağaçların arasından
Ceylan ki ne ceylan!
Nazlı nazlı süzülerek gözden kayboluverdi.
İbrahim Ethem, ceylanın arkasından sürdü atını
Atını o kadar sürdü, o kadar sürdü ki,
Yanındaki askerler onu takip edemez oldular.
Atı kan ter içinde kaldığı halde,
O koşturmaya devam ediyordu.

Nihayet çok uzaklaşmışlardı,
Ceylan durdu, İbrahim Ethem'e doğru döndü,
Ona bakmaya başladı.
İbrahim Ethem ceylana iyice yaklaştı,
Bir şey yapmadan onu seyretmeye başladı.
Sonra yayını gerip onu tam vuracakken
Ceylan o an dile geldi:
'Ey koca padişah, ey büyük insan!
Sen bu iş için mi yaratıldın?
Allah, sana bu aklı, bu gözleri,
Bu gücü kuvveti beni avlaman için mi verdi?
Farzet ki beni avladın,
Eline bir ceylan gövdesinden başka ne geçecek?'

İbrahim Ethem bunları duyunca
Bir çığlık koparıp kendisini yere attı.
Bulunduğu yerde bir çobandan başka kimse yoktu.
Çobanı yanına çağırdı, ona yalvardı.
Bak, dedi padişahlık elbiselerim, atım, şu altınlar,
Hepsi, hepsi senin olsun.
Şahit olduğun bu durumdan kimseye söz etme.
Bana şu abanı ver ve beni unut.'

Abayı çobandan alıp giydi ve yollara düştü...

İbrahim Ethem'in istediği neydi,
Allah'ın istediği ne?
İbrahim Ethem, av peşindeyken kendisi av oldu.

Allah ezeli, ebedi avcıdır.
Bahtiyar kullarına eşsiz nasipler dağıtmak için
Nice fırsatlar yaratır.
Bu yolda nefis ve şeytana
Nice tuzaklar kurar.

İbrahim Ethem, ceylan avlamak istedi
Yüce Allah, onu bir ceylan ile avladı.
Bil ki bu dünyada yalnız O'nun dilediği olur.
Murat O'nun mülküdür, maksatlar O'nun uyruğu.

Allah dilerse ne avcı kalır ne av kalır,
Av da avcı da
O'nun kulu, kölesi olur.

Bu dünyada onurlu ve ebedi bahtiyar bir kul olmak dilersen
Öyle avlar peşinde ol ki eline ebedi azıklar geçsin!

Helâl rızık

Bir dervişin bir müridi vardı.
Derviş için varlıklı insanlardan sadaka toplar
Onun geçimini sağlardı.
Bir gün akşam üzeri mürit biraz yiyecek getirdi.
Derviş yiyeceği yedikten sonra
Gece yarısına doğru rahatsızlandı.
Müridine sordu: ‘Yediğim yiyeceği kimden aldın.’
Mürit: ‘O yiyeceği bana güzel bir kız verdi.’ dedi.
Derviş: ‘Vallahi yirmi yıldır hiç bu kadar rahatsız olmamıştım.
Demek ki ortada ya helâl olmayan,
Yahut içine başka duygular karışmış bir şey var.’ dedi.

Allah dostlarının sakınması,
Herkesin lokmasını yememesi lazımdır.
Çünkü onlar lâtif ve naziktirler.
Allah onların boğazlarından haram,
Ya da şüpheli şeylerin geçmesini istemez.
İstemediği için bir rahatsızlık verir de
Bu tür yiyecekler gerisin geri boşalır.

Allah dostlarının kalpleri apak bulutlardan da berrak,
Yağmur sularından da pak.
Bu yüzden beyaz bir elbisenin üzerindeki küçücük bir lekecik,

Küçücük bir noktacık nasıl göze batarsa,
Ve o lekeden temizlenmek nasıl gerekliyse,
Allah dostunun da en ufak kirden, lekeden
Hatta şüpheden uzak durması o derece gereklidir.

Çünkü her şey, helâl lokmadan, lekesizlikten doğar.
Bilgi de, hikmet de, aşk da, merhamet de...

Gölgelerin hükmü

Zayıf mı zayıf, çirkin mi çirkin bir adam vardı.
Huyu ve karakteri de dış görünüşü gibiydi.
Çirkinlikte ve geçimsizlikte o kadar ileriye ki
Çirkinler ve geçimsizler onu görünce hallerine şükrederlerdi.
Bu durumuna rağmen adam, uluorta konuşur.
Büyük büyük sözler sarf ederdi.

Padişahın divanında memur bu adam,
Mütemadiyen vezirin canını sıkır,
Onu gereksiz yere meşgul ederdi.
Vezir sabırlı biriydi ki her şeyi hazmederdi.
Fakat sabır denilen bulunmaz cevher,
Hep güneş vurmuş gibi par par parlamaz ya
Bir gün de gölge yemiş gibi karariverirdi.

Sonunda bir gün vezir dayanamadı,
Tutamadı kendini, aklına geleni söyleyiverdi:
'Ey divan ehli, dedi, ben bu adamı,
Küçük bir çocukken yanıma aldım, besledim, yetiştirdim.
Bizim soframız, nimetimizle adam oldu,
Nihayet buraya kadar geldi.
Şimdi bu nankörlük, bu huysuzluk da ne!
Neden bunca ihsana burun kıvırıyor?'

Çirkin ve huysuz adam da fırsat bu fırsat,
Mademki tam zamanı geldi.
Öyleyse durmayıp taşı gediğine koymalı, diye düşündü.
Ey divan ehli, ey devlet erkânı, dedi.
Evet, doğru söylüyor muhterem vezirimiz.
Onun himmeti ve nimeti sayesinde büyüdüm ve yetiştim,
İşte görüyorsunuz, böyle çirkin ve huysuz biri oldum.
Küçücük bir çocukken bu kapıda yetiştim de ne oldu!
Bu kapının şanına layık biri olup çıktım.
Eğer başka birinin kapısında büyüüp yetişseydim.
Allah bilir ki böyle çirkin ve huysuz biri oluvermezdim.
O beni topraktan tutup kaldırdı da,
Arı duru olgun bir meyve hâline getirdi mi?

Allah dostu tarafından yetiştirilen birinin ruhu pırl pırıldır.
İkiyüzlü, şahsiyetsiz biri tarafından yetiştirilen biri ise
Geçimsiz, sağduyusu zayıf ve karakersizdir.

Allah, dostlarının ışığına tutun da,
Gölgelerin hükmü altına girme!

Tahkik, taklit

Bir padişah, kölelerine: ‘Misafir geliyor,
Elinize birer sürahi ve bardak alın.’ diye emretti.
Ve kendisine en yakın kölesine de bu emri verdi.
Bu köle hem kalben en yakınındaydı padişahın
Hem de hep yanı başında bulunurdu.
Tıpkı bir insanın gölgesi gibi

Padişahın yakın kölesi her zaman olduğu gibi
Yine padişaha bir bakış baktı ve kendinden geçti
Kendinden geçti de başı döndü,
Elindeki sürahi ve bardak yere düşüp param parça oldu.

Diğer köleler, padişahla yakınındaki köle arasında
Ne geçtiğini tam bilmiyorlardı.
Padişah emretti de köle camları yere atıverdi, sandılar.
Onlar da padişahın emridir, deyip
Ellerindeki sürahileri ve bardakları yere atıverdiler.
Bir anda müthiş bir şingirtı kapladı ortalığı.
Padişah payladı köleleri: ‘Neden yaptınız bunu!
Bu ne kendini bilmezlik!’
Köleler hep bir ağızdan:
‘Padişahım, en yakınızdaki köle böyle yaptı,
Sizin emrinizdir sandık,
Bu yüzden fırlatıp attık elimizden.’ dediler.

Padişah: “Ey aptallar!
Onu ben yaptım, dedi, kölem yapmadı.
Sizin yaptığınız birer kusurdur, kabahattir
Fakat bu yakınınımdaki kölenin yaptığı bizzat itaatti.
Benim cemalime baktı da kendinden geçti,
Onun yapması benim bakışımın etkisiyledir.
Onun ruhuna işlemiş cemalimin ısıltısıyladır.
Benim güzelliğimle doldu taşı da
Elindekileri tutmak ona anlamsız geldi.
Su bulununca teyemmüm bozulur ya
Gerçek kaynağa erince elindeki sürahiyi yere fırlattı.
Siz de ‘Attığın zaman sen atmadın; fakat Allah attı.’*
Sırrını anlayın, kalplere akseden coşkuların
Ruhları kuşatan cezbelerin gerçek sırrına varın.”

Dünyada da birçok davranışlar, duyular, hareketler
Ve daha nice gizli meyiller, derin istigraklar var
Kimi asıllardır bunların kimi de taklit.
Gölgeler asılları taklit eder de
Bir gün asılların yalınlarından ve ısıltılarından
Bir kısmet koparırlarsa ne mutlu!
Ama riyakârlık ve gösteriş kokan her taklit
Sonunda rezil ü rüsva olmaya götürür insanı.

*Kur’an-ı Kerim: Enfal - 17

Fıkhullah

Ebayezid, henüz bir çocuktur.

Babası onu, fıkıh öğrenmesi için mektebe götürdü.

Müderresin yanına gidince Ebayezid:

‘Bana öğretmek istediğin ‘Fıkhullah’ mıdır?’ dedi.

Ona: ‘Hayır, Ebu Hanife’nin fıkhıdır.’ dediler.

O: ‘Ben, Fıkhullah’ı istiyorum.’ dedi.

Babası bu defa onu meşhur bir gramer hocasının yanına götürdü.

Ebayezid: “Bu ‘Nahvullah’ mıdır?” diye sordu.

“Hayır, ‘Sibeveyh’in nahvidir.” dediler.

‘O zaman bunu da istemem.’ deyip kaçtı.

Böylece babası onu hangi hocaya götürdüyse

Ebayezid, aynı şeyi söyledi.

Nihayet aciz kalan baba, onu kendi haline bıraktı.

Bir gün Ebayezid, Bağdad’a geldi.

Ve Cüneyd-i Bağdadî’yi görür görmez

Yüreğine bir heyecan

Damarlarına bir kıpırdanma hücum etti.

İşte bu Fıkhullah’tır, deyip yerinden sıçradı.

Kurumuş toprağın yağmuru arzulaması gibi

Ya da aç kuzunun, annesine koşması gibi,
Öyle fırladı Cüneyd-i Bağdadî'ye.

Sen sûrete, çocukluk elbisesine bakma
Allah bir insana akıl ve temyiz cevheri bağışlamışsa
Çocuk, büyük fark etmez,
Mutlaka arar bulur,
Derdinin dermanını.
Kılıç, kınını,
Irmak yatağını,
Güneş yönünü,
Nasıl bulursa...

Ahmaklığın bedeli

Bir adam, zeki, akıllı oğlunu
Tutup bir ustaya teslim etti.
'Al bunu ustacığım, al da zanaat öğreysin,
Birkaç yıl içinde senin gibi biri olup çıksın.'

Usta nazlana nazlana aldı yanına
Girmek için zavallının kanına.
O zekâ ıslıtısını, o akıl cevherini
Sıradan bir zanaat yolunda
Harcamaya koyuldu, babasının arzusuyla...

Hani paha biçilmez işlemeli bir hançeri
Öteberi asmak için,
Alır da bir ahmak, duvara saplar.
Paslı bir çivi kadar değer verir yani.

Hani alır bir çocuk eşsiz bir mücevheri,
Bir misket gibi yuvarlar, atar sağa sola
Usanınca da kırıp parçalar onu.

Yüreğinde bulunmaz inciler, cevherler saklı
Kafasında eşsiz madenler gizli bir insanı
Alıp amele yaparsınız,
Onu alelade bir beden işçiliğine mahkûm edersiniz.

Allah:

'Biz, hakikaten âdemoğullarını şereflendirdik.' buyuruyor.

Sen tutar, eşsiz bir Hint kılıcını,
Boş bırakmayıp işte kullanıyorum ya, de
Kokmuş et kesmek için satır niyetine kullan,
Emanetin hakkını vermiş mi olursun?

Değerinle, düşüncenle iki âleme bedelsin de,
Yazık ki bunun farkında değilsin.

Kendini ucuza satma,
Değerin yüksektir senin!

Allah, vaktini, nefsinin, malını satın almak karşılığında
Sana ebedi güzellikler bağışlıyor.
Tutup beyhude ilimleri, sanatları
Dallandırıp ömrünü heder etme!
Ömür tohumlarını çorak toprağa ekersen,
Ukba çiçekleri yerine
Ayağına dolanan çalılar elde edersin.

Sen tutup 'asl'ı bırakıp 'fasl'a dalmışsın kısacası,
Gök besinini unutmuşsun da
Yer besinine kaptırmışsın yakanı.
Gece gündüz vücudunu maddî besinle besliyor,
Nefsinin oyun eğlence, gösterişli oyuncularla oyalıyorsun da
Gerçek besini, asıl vatanını unutmaktasın.

Bu vücut olsa olsa, senin atındır,
Ve bu dünya o atın ahır.
Atın yemi, binicinin asıl yiyeceği olamaz.
Ruh azığı, can azığı,
Nasıl olur da bunlarla eş olur?
Fakat hayvanlık duygusu seni yenmiş de
Ahırda, atların başı ucunda kalmışsın.
Bekâ âleminin nasiplileri arasından kovulmuşsun.
Kalbini yabana atmışsın da,
Vücuduna kul köle kesilmişsin!

Saygının zamanı

Mevlâna Hazretleri, mecliste sohbet ediyordu.
Bu arada içeriye dostlar girdiler.
Mevlâna Hazretleri, sözünü bir yerde kesip
Şöyle buyurdu:
'Eğer sizin için ayağa kalkmıyorsam,
Eğer sizinle konuşmuyorsam,
Ve hâlinizi, hatırınızı sormuyorsam,
Size saygı gösterdiğim içindir.
Çünkü her şeyin saygısı zamanına göre olur.
Namaz kılariken babayı, kardeşi sormak,
Onlara saygı göstermek yakışmaz.
Namazda dostlara, akrabalara iltifat etmemek,
Bizzat iltifat etmek ve gönül almaktır.
Sen onlar yüzünden kendini ibadetten
Ve dalmış olduğun dinî hâlden ayırmaz,
Huzurunu bozmazsan,
Böylece ne sen,
Ne de onlar günaha girmiş olurlar.
İnsanı günaha sokan,
Ve siteme müstahak eden bir şeyden çekinmek,
Bizzat iltifat ve gönül almaktır.
Çünkü insanı cezalandıran şeyden sakınılmıştır.'

Her tuzadı Şer sanma!

Bir adam, ormanda temiz giyimli birinin
Doğan avlamak için tuzak kurduğunu gördü.
Merakını yenemeyip ona neden tuzak kurduğunu sordu.
Tuzadı yadırgadığı belliydi.

Tuzak kuran adam,
Padişahın adamı olduğunu söyledi.
Ben, dedi; padişah için doğan yakalıyorum.
Ormanın bu vahşi,
Bu yabanî hayvanını yakalamak,
Yakalayıp padişahın bileğine alıŐtırmak istiyorum.
Padişahın bileğine alıŐan bir doğan ŐereflenmiŐ olur.
Terbiye edilmiŐ, birçok insan hüneriyle hünerlenmiŐ,
Aynı zamanda yabanîliği üstünden atmıŐ bir doğan,
Yüz bin yabanî doğana tercih edilmez mi?
Benim kurduğum Şey, görünüşte tuzak olsa da
Buna Şekil bakımından hile dense de
Gerçekte bu hile değildir.
Bu doğruluğun ve ihsanın ta kendisidir.
Hatta yakalamak istediğim doğan,
Kendisi için nasıl bir gelecek düŐündüđümü bilse
Tuzadı gerek kalmaz uçup gelir, bileğime konardı.

Hani bir çocuğu zorla mektebe götürürler,
Çocuk oyundan, eğlenceden,
Anne kucağından kopacağı için
Kendisine kötülük edildiğini sanır
Ve mektepten kaçmak ister
Hâlbuki mektebin ışığı vursaydı kalbine
Zorla değil, koşa koşa gitmez miydi?

Tuzak gibi görünen her şeyi tuzak sanma!
Yapılan işin ta sonuna bak da,
Tuzağın ötesindeki devleti, serveti gör!

Ziyaret eden, ziyaret edilen

Bir bilgin, sık sık saraya gidiyor,
Her gittiğinde iki üç saat padişahla görüşüyordu.
Bu ziyaret aylarca sürdü gitti.
Dışarıdan insanlar bilginin bu ziyaretini yadırgadılar.
Onun, kendi menfaati için saraya gittiğini yayıp durdular.

Bilginin kulağına kadar geldi bu dedikodu.
Sonunda dayanamadı bilgin,
Bir sohbet sırasında,
Sözü çevirip getirdi ziyaret meselesine:
Ey güzide topluluk, dedi.
Ben haftanın bazı günlerinde padişahımızı ziyaret ederim.
Görünüşte ben padişahı ziyaret ederim de
İşin hakikati padişah beni ziyaret eder.
Bunu şöyle anlayın ki:
Bir bilgin, eğer nefsinden eminse,
Ve padişahın bir dünya beklentisi yoksa,
Asıl padişahın ona ihtiyacı vardır.
Bütün hallerde, padişah bilginden feyiz alır, yardım görür.
Bilgin'in padişaha ihtiyacı yoktur.
Çünkü o, gerçekte zengindir,
Öyle zengindir ki bu zenginlik dünya varlığıyla ölçülemez.
Ve hiçbir dünya varlığı bu zenginliğin zerresine erişemez.
Çünkü bilgin, nur bağışlayan güneş gibidir.

İşi; -Allah'ın izniyle- bağışlamak, ihsan etmektir.
Taşı yakuta, zümrüde dönüştürme ilmi ona bağışlanmıştır.
Terkibi toprak olan dağları;
Demir, bakır, gümüş ve altına çevirme bilgisi de ona verilmiştir.
Yüreklerdeki toprakları yeşertir, tazelerendir,
Ağaçlara türlü meyveler bağışlar.
Bundandır ki gerçek bir bilgin ziyaret edilen,
Padişah ise ziyaret edendir.
Bakmayın benim saraya gittiğime,
Gerçekte beni ziyaret eden padişahtır.
Çünkü onun bana ihtiyacı vardır.
Tevazu gösterip benim ona varmam.
Beni değil, onu ziyarete muhtaç kılar...

Şerden hayra yol vardır

Bir adam, Mevlâna'ya geldi,
Gece gündüz, kalbim, ruhum sizinle, dedi.
Moğolların şerrinden,
Ve onlara hizmet etmekten kurtulamıyorum.
Bu yüzden ziyaretinize sık sık gelemiyorum.
O gönül süsleyici sohbetinizden
Ruh esenleyici meclisinizden uzak kalıyorum.
Ne yapayım ki elimde değil.

Mevlâna Hazretleri;
Senin yaptığın iş de Hak işidir, dedi
Ve büyük bir fedakârlıktır.
Sen o zalimlerin gönüllerini rahat ettirsin de
Birkaç Müslüman huzur bulur.
Ve güven içinde ibadetle, taatle meşgul olurlar.

Kendini malınla, canınla feda edersin de
Nice malı, canı korumaya vesile olursun.
Allah sana böyle hayırlı bir iş yapmak arzusu vermiştir.

Mü'minler, şer gibi görünen işlerle meşgul olurlar,
Bundan dolayı onları hor ve hakir görmemeli.

Hani çalı, odun, tezek, kömür gibi şeylerle uğraşmak
Görünüşte çirkindir ve insanı tiksindirir.
Ama bunların kış mevsiminden,
Bedenleri yeni baharlara çıkarması
Hep hayra vesiledir!

Şu gökkubbe altında çirkin görünen o kadar şey var ki
Hepsi de nice güzelliklere kaynaklık ederler.

Moğolları memnun etmek görünürde şer olsa da
Sen bunu şer sayma!
Nice canın tayfundan, vebadan zarar görmemesi için
Bir siper, bir civanmertlik bil!

Görmek istemek, görememektir

Biri Mevlâna'yı görmek aşkıyla doluydu.
Ne yapıp edip onu göreyim,
Görür de sesinden, soluğundan feyizleneyim, diyordu.

Ama nasip değilse,
Kim kimi görür!
Kim neye varır!

Adam, o vakitlerde Mevlâna'yı göremeyince
Gerisin geri yurduna döndü.
Sonra Meclis'te Mevlâna'ya:
'Biri ısrarla ve şevk ateşiyle sizi arıyordu.' dediler.
Mevlâna Hazretleri, buyurdu ki:
'Mevlâna'yı göreyim, diye arzu etmesi,
Onu görmesine mâni bir perde idi.
O saatte onu perdesiz, peçesiz olarak göremezdi.'

Allah'ın sâdık kulları,
Kimileyin Güneş'in feyzine
Daha yakından mazhar olurlar.
Bu vakitlerde onları perdesiz, hailsiz görmek,
Aklı rayından çıkarır.
Onların ruh parıltıları,
Allah ışığının parçacıklarıdır çünkü.

Allah'ın sanatı da yeryüzünde sayısız varlığa aksetmiş ki
Bakan nazarlar, duyan kalpler
Bir anda eriyip yok olmasınlar.

Bütün yeryüzü güzellikleri
Bir yudumcuk tat gibi gelir insana,
Nihayeti boştur, çirkinliktir hepsinin,
Sırf İlahî güzelliğe, eskimezliğe,
Bir tefekkür yolu açmaktır maksat.
Ağaçlar bu güzelliğin sayesinde meyve veriyor,
Çiçekler bu güzelliğin parlaltısıyla renklenip serpiliyor,
Sular bu güzellik coşkusuyla çağlayıp hayat sunuyor,
İnsanlar bu güzelliğin şevkiyle insan oluyor!...

Başlangıçta mal sevgisi, para sevgisi,
Eş-dost sevgisi insanı olgunlaştırır da,
Bu sevgi sınamalarından başı dik çıkabilenler,
Allah sevgisine yol bulunca,
Allah sevgisiyle şereflenip esenliğe çıkarlar.

Yeryüzünde her güzellikte
Her faydada O'nun ışığının parlaltıları var.
Altın, gümüş, yakut, zümrüt madenleri
O'nun ışığıyla değerleniyor.

Yüce Allah dağa perdeyle tecelli ettiği zaman
Dağ ağaçlarla, güllerle doluyor, yemyeşil oluyor.
Hâlbuki perdesiz tecelli edince dağ paramparça olur.

Demek ki ışığa dayanır göz,
Tecelliye yüklenir kalp yoksa
Perdeler gerek.
Ruh ve kalp O'ndan aldığı ışıkla
Güçlenip olgunlaştıkça,
Perdeler azalır, tecelli genişler.

Eziyet, sevmekten gelir

Bir adamın kapısına bir fakir geldi.
Fakir; çirkin ve sevimsizdi
Ev sahibi alelacele ona bir şeyler verdi
Ve onu savdı.

Bir müddet sonra aynı kapıyı başka bir fakir çaldı,
Yüzü ay gibi parlıyordu onun,
Sesi, sözü insanın ruhunu okşuyordu.
Ve sohbeti hoş birine benziyordu.
İnsan ona baktıkça içine huzur ve dostluk rüzgârı esiyordu.

Ev sahibi bu fakiri olduğunca oyalamak istedi.
Ekmek pişmek üzere biraz bekleme gerek, dedi.
Fakir epey bekledi, sonunda sabırsızlandı,
Ev sahibi ona meyve ikram etti.
Bu arada fakirin gönül süsleyen sözlerini duymak için,
Onu sürekli konuşturuyordu.
Fakir gitmek için davrandığında
O, bir bahane daha uyduruyordu.
Kendi içinden, ne kadar oyalarsam onu,
Onun sohbetinden,
Huzur veren sesinden soluğundan
O kadar faydalanırım, dedi.
Nihayet fakirin dostluğunu kazanmak için,
Onu oyaladıkça oyaladı.

Allah bütün kullarının ihtiyacını,
Bütün kullarının dertlerini bilir.
Ve sevdiği kullarının dileğini kimileyin geciktirdikçe geciktirir.
Bununla hem kulunun sabrını ölçer,
Hem de onun niyazını, yalvarmalarını duymak ister.
Kulun bunca yalvarması hem onu olgunlaştırır,
Hem de Allah'ı ne kadar andığını,
O'na ne kadar muhtaç olduğunu pekiştirir.

Allah'ın bir kulunun dileğini geciktirmesi demek ki;
Kulun dünyadaki sıkıntısını uzatır da
Ahiretteki yurdunu genişletir.

Vücut gözü, kalb gözü

Bir filozof maneviyatı inkâr ederdi.
Gözümle görmediğime
Aklımla tasdik edemediğime inanmam, derdi.

Bir gün bu kuru akılcı filozof,
Ağır bir ruhî hastalığa yakalandı.
Kurudu, elden-ayaktan düştü.

Meşhur bir ruh hekimi
Filozofu muayeneye gitti.
Hekim filozofun inançsızlığını biliyordu.
Filozofa sordu: 'Ne istiyorsun?'
O: 'Sağlık istiyorum.' diye cevap verdi.
Hekim: 'Sağlık nasıl bir şeydir?'
Vasıflarını söyle de, onu sana bulayım.'
Filozof: 'Sağlığın şekli yoktur, o niceliksizdir.'
Bunun üzerine hekim tekrar sordu:
'Şekli olmayan, görülmeyen, tutulmayan,
Ve tarif edemediğin şeyi nasıl istersin?'

'Şunu biliyorum ki', dedi, filozof:
'Sağlık gelince kuvvetleniyorum, şişmanlıyorum,
Yüzüme kan geliyor, kendimi zinde ve genç hissediyorum.'
Hekim: 'Ben sana sağlığın tarifini soruyorum,
Sen alametlerinden söz ediyorsun.'

Filozof bir zamanlar hissettiği,
Ve bizzat yaşadığı sağlığı bir türlü anlatamadı.
Ama alametlerini sıralayıp durdu.

O sırada hekim, fırsatı yakalayınca,
Alametleri insan davranışlarında, hayatında,
Âyan beyan görülen manevî halleri bir bir sıraladı,
Birine gülümseyince somutlaşan sevgiyi,
Fakire el uzatınca sümbüllenen merhameti.
Allah'ın sanatının yeryüzündeki tecellilerini,
Lütuf ve ihsanlarının varlıklar üzerindeki akislerini...
Dünyanın, ayın, güneşin deveranını,
Tabiatın muhteşem işleyişini,
Mevsimlerin sırrını, zamanın mahiyetini,
Toprağın bağrındaki tohumlara analık edişini,
Bire on, yüz, bin verişini.
Dalların ucundaki tatlı meyvelerin sırrını...
Daha nice şeyi güzel güzel anlattı.
Hekim anlattıkça filozofun düğümlenmiş mantığı çözülüyordu,
Hekim Allah'ın sanatından işaretler getirdikçe,
Filozof, buzlanmış düşüncelerini sorgulamaya durdu.

İç doktor

Doktora gidersin,
Sana bir sürü soru sorulur.
Şunları şunları yerken kendini nasıl hissedersin,
Uygun nasıldır,
Asabî misin,
Bir sıkıntın var mıdır?

Sen bu sorulara mizacına göre cevap verirsin.
Esas olan senin mizacındır.
İyi veya kötü olduğunu mizacının kontrolüyle anlarsın.

İnsanın manevî hayatı da bir iç doktorla düzene girer.
Herkes, kendinin ruhen hangi basamakta olduğunu,
Az çok bilir.
Bunu bildikten sonra hâl çaresi aramak gerek.

Mizacımıza hangi ibadet daha şifa verir,
Hangi dualar, içimizdeki düğümleri kolay çözer,
Hangi kulluk yordamı hasta ruhumuzu sağaltır da
Tozlanmış sinemizi ışılatır?

Beden hastalıklarımızı tedavi için
Hekimler seferber olur.
Manevî hastalıklarımızın doktoru da velilerdir.

Dostun elinden zehir içilir

Bir bey vardı çok eski zamanda
Bir de hizmetçisi.
Adı Lokman'dı hizmetçisinin
Lokman'ı hizmetçiden öte
Bir dost gibi severdi bey.
Yediğinden yedirir, içtiğinden içirir
Hatta bazen onu kendi nefesine bile tercih ederdi
Lokman da mahcup olurdu,
Beyin bu aşırı sevgi ve ilgisinden.
Ama o da büyük bir saygıyla eğilirdi beyin karşısında.

Biri bey, biri hizmetçi olsa da,
Gönülden gönüle bir bağ kurulmuştu,
İki gönül ehli arasında.

Görünürde hizmetçi-bey ilişkisi vardı aralarında,
Ama yürekten yüreğe bir yol bulmuşlardı ki,
Bütün dünya ilgileri, sevgileri ötesinde,
Bir dostluk meş'alesi hep yanıp durmaktaydı.

İki yürek birbirinin iç sularına,
Öyle bir dalış dalmışlardı ki,
Kimse bu içten meyle akıl sır erdiremezdi.

Bir gün hediye olarak kocaman bir karpuz getirdiler beye
 Bey hemen çağırtdı sevgili dostu Lokman'ı,
 Ben yalnız başıma yiyemem bunu, dedi.
 Kendi eliyle güzelce dilimledi karpuzu,
 İlk dilimi can dostu Lokman'a sundu.
 Hizmetçisi pür iştahla yedi bitirdi dilimi bir solukta,
 Bey, Lokman'ın bu iştahlı yiyişine bayıldı.
 Bal şerbeti içer gibi karpuzu yiyen dostuna.
 Bir dilim daha kesip verdi,
 Her seferinde iştahı artıyor sanki dostunun.
 Bey de bu iştaha yeni dilimlerle cevap verdi.
 Lokman, cennetten getirilmiş bir meyve gibi yemeyi
 sürdürdü

Derken tam on bir dilim yiyiverdi.
 Geriye, koca karpuzdan sadece bir dilim kaldı.
 Bey: 'Bari bu son dilimi de ben tadayım
 Bu güzel görünüşlü karpuzdan azıcık da ben nasipleneyim
 Kıymet bilir dostumun iştah zevkine ortak olayım.'
 Son dilimi ağzına götürdü bey,
 Hay götürmez olaydı!
 Cennet meyvesi görünömlü karpuz
 Meğer zakkumun ta kendisiymiş
 Beyin ağzı acıdan uyuştu,
 Gözleri yaşardı, boğazı tutuştu.
 O an ağzındaki zehri yere boşaltıverdi.

Şaşırtıp kalmıştı bey, sevgili dostunun hâline,
 On bir zakkum dilimini nasıl ardı ardına,
 Zavallı midesine indirivermişti?
 Kim bilir ne büyük acılar çekmişti?

Ağzındaki zehri suyla yıkadıktan sonra
Sevgili dostuna döndü bey,
Hey dostum bu işkenceye nasıl katlandın?
Nasıl kıydın kendine?
Neden bir bahane bulup yemekten kaçınmadın?

Lokman, ey kıymetli efendim,
Ey bütün görgülerimin, bilgilerimin öğreticisi, dedi
İçimdeki dostluk ırmağı, senin gönül denizinden
beslenmiyor mu?
Yüreğimi öyle kuşatmış ki dostluk ışığın,
O ihsanlar bağışlayan elinle sunduğun,
Zehir de olsa nasıl reddederim?
İçime ışık saçan cömertliğİN,
Sahili olmayan vefa duygun,
Öyle tatlandırdı ki ruhumu,
Maddî acılığı nasıl fark ederim?
Ve nasıl buruştururum yüzümü,
VerdiğİN zehir de olsa,
Nasıl geri çeviririm?
Senin gibi bir dostun bağışladığı gönül tatlılığında,
Kendimden geçmişken,
Maddî acılıktan nasıl şikâyet ederim?

Kalbe göre söz

Seyyid Burhaneddin halka sesleniyor,
Herkesin seviyesine göre şeyler söylüyordu.
Söyledikleri, hakikat ilminden parıltılardı.
O sırada aptalın biri onun sözünü kesti:
'Bize öyle sözler söyle ki dedi,
Benzeri hiçbir yerde olmasın,
Hiçbir kulak duymamış olsun bu sözleri,
Ve bir anda kalbimiz lerzeye gelsin,
Kendimizden geçelim...'

Seyyid Burhaneddin buyurdu ki:
"Eğer sen benzersizsen
Ve eğer mizacın 'benzersiz'e layıkça,
Gel sana benzersiz sözler söyleyeyim!"

Kavrayışı kıt olanları,
Benzersiz sözlerle ürkütmemek gerek ki,
Azar azar söylenen hakikatlere
Ehil hale gelebilirsiniz!

'Söz söyleyen olgun er,
Sofra döşemiş adama benzer;
Sofrasında her çeşit aş bulunur.
Hiçbir konuk aç kalmaz, azıksız kalmaz.
Herkes sevdiği yemeği bulur.
Hani Kur'ân gibi... Anlamı yedi kattır;
İleri gelenleri de doyuracak yemek vardır onda,
Geri kalanları da...'

İşaretler

Eşküyalar yolda bir kervanı vururlar.
Bütün malları yağmalarlar.
Ölen ölür, kaçan kaçır.
Eşküyaya da yeni bir av için pusuya yatar.

Sonra kervanın vurulduğu yerde, akıl sahipleri,
Üst üste taşlar dize, işaretler koyarlar.
Bu işaretler: 'Bu civar tehlikelidir,
Buralarda eşküyaya kol gezmektedir.' anlamındadır.

Allah, yeryüzünde;
Akıllı kişiler ve sağduyu sahipleri için işaretler koymuştur.
Hani mezar taşları gibi:
'Burada ölümler yatmaktadır.
Bir zamanlar, dünyaya hükmeden ölümler!
Mal-mülke sahip, güç-kuvvet sahibi ölümler.
Dünyaya nizam vermeye kalkın,
Yakıp yıkan; kıran, dağıtan; ezen, yok edenler.
Ama şimdi hiçbirinin namından, şöhretinden,
Zulmünden, kuvvetinden, sesinden, soluğundan eser yok!'
Böyle böyle hakikatleri yüzümüze haykıran mezar taşları...

Daha nice işaretler vardır yeryüzünde...
Güz gelince sararıp solan,
Ve bahar vakti tekrar canlanıp dirilen bitkiler.
Bize kıyametin ve haşrin birer işaretidir.

Yeryüzündeki her güzellik
Ebedî güzellikler için birer işarettir.

Nebilerin, velilerin bütün kıssaları,
Haberleri, hepsi hepsi birer işarettir!

Hani: ‘Can vilayetinde ne gökler vardır ki
Bunlar bu dünyanın göklerine hakimdir?’
Hakikatince, can göklerine, ukba göklerine
Bizim için birer işaret!...

Hâl içre hâl

Bir padişah, anlatılmaz bir hâle bürünmüştü.
Hiçbir dünya sıkıntısının,
Hiçbir makam, saltanat telâşının,
Bu hâlle ilgisi yoktu.
Sürekli düşünmedeydi,
Çoğu zaman dalıp dalıp kendinden geçmekteydi.

Padişahın çevresi bu hâlden çok endişe etti,
Ne yapıp edip onun derdini bilmek gerekti.

Nihayet bir maskara bulup,
Padişahı eğlendirmek,
Sonra da üzüntüsünün sebebini öğrenmek istediler.

Maskaraya büyük hediyeler vaat ettiler.

Maskara, güldürüp neşelendirmede pek maharetliydi.
Padişahın çevresinde dolanıp durdu,
Bir gün padişah ırmak kenarına çıktı.
Yine aynı üzüntü, yine aynı dalgınlık...

Maskara bahaneler uydurup padişaha şakalar yapıyordu
O, gülmekten çatlatacak şeyler söyledikçe,
Padişah daha da ciddileşiyordu.

Nihayet bir gün,
Padişah yine aynı dalgınlıkla eğilip suya bakıyordu.
Maskara da eğilip padişah gibi suya baktı.
O sırada ikisinin aksi durgun suda parlamaya başladı.
Maskara, fırsat bu fırsat deyip ona bir soru sordu:
'Padişahım, suyun içinde ne görüyorsunuz ki
Bu kadar derin bakıyorsunuz?'
Padişah: 'Kaltabanın birini görüyorum.' diye cevap verdi.
Maskara: 'Köleniz de kör değil efendim!'
Deyip pes etti sonunda, oradan uzaklaşır.

Büyüklerin halleri, gökyüzünün deveranı gibidir.
Kimi zaman güneş yükselir,
Kimi zaman kara kara bulutlar kaplar ortalığı.
Ama sıradan insanlar bu dönüşümleri hep geriden takip ederler
Hava güllük güneşliktir de,
Bir zaman sonra çökecek kara bulutları sezemezler.
Onun için gülüp eğlenme hâli
Sıradan insanda devam edip gider de,
Büyük insanlar yakındaki, uzaktaki 'gece'den koku alırlar,
Bu sezginin getirdiği endişeyle, kasvetle gerilidirler.

Perde perde verâlar

Hindistan'da yaşayan bir Allah dostu,
Uzak bir memleketteki büyük bir şeyhi ziyaret etmek istedi.
Onun ruh kandili,
Çok uzak diyarlardaki Allah dostunun yüreğine aksetmişti de
Meşakkatli bir yolculuğu göze almıştı.

Nihayet aylar süren bir yolculuk
Ve bu yolculuk sırasında Allah dostunun kavuşma arzusu,
Yolculuğu bir tefekkür ve iştiyak sofrasına çevirmişti.
Allah dostu yol boyunca İlâhî feyzi düşündükçe
Hâlden hâle giriyor, manevî basamaklar çıkıyordu.

Sonunda yolculuk bitti,
Ve Allah dostu şeyhin kapısını tıklattı.
Ama kapı açılmadı,
Yalnız içeriden bir ses geldi: 'Geri dön!
Hakkında hayırlı olan,
Bu kapıya kadar gelmedi.
Eğer şeyhi göreceksen olursan,
Bu senin için zararlı olabilir!'

/Hani, tandırın ateşi çok kızgın olunca
Ondan faydalanamazsın,
Ekmeğin yanmaması için
Ateşin biraz yatışmasını beklersin/

Allah dostu gerisin geri döndü.
Ama dönüşü gelişi gibi değildi.
Yola başlamasıyla yolculuğu bitirmesi arasında,
Saati yıllarca ibadetten üstün tefekkürün
Ve murakabenin kazandırdığı
Yeni bir ruh, yeni bir duyuş vardı.

Ruh bütünleşmelerinde o son an,
O vuslat vakti kimilerine zarar verebilir.
Işığa doğrudan bakan gözleri bir anda kör edebilir.
Yüreği baştan başa çatlatır,
Hayatın kurulu düzenini alt üst edebilir.
Allah'ın sönmez güneşini bir anda görmek değil de,
Ona bakacak bakış ve liyakat edindikten sonra,
Azar azar, yavaş yavaş bakmak!

Ona bakacak bakışlar nasıl elde edilir?
Allah'ın rızasını kazanmak,
Onun işaret ettiği tarlada çalışmak,
Bu tarlaya eşsiz tohumlar serpmek,
Sonra da bu ukba tohumlarını yetiştirmek
Onlara iyi bakmak,
Ve insanların yüreklerine azık olmasını sağlamak...
Bununla insan Allah'a yaklaşır
Ve o güneşin parıltılarını,
Dolaysız, perdesiz temaşa edebilir.

Birlik

Köleler padişah çadırı kuruyorlardı.
Hepsi de canla, başla çalışıyor,
Hünerlerini gösteriyorlardı.

Kimi direk dikeyiyor,
Kimi kazık çakıyor,
Kimi iplerle uğraşıyor,
Kimi de çuhayı geriyordu.
Çadır, bu has köleler tarafından kuruldu nihayet.
Herkes dinlenmeye durdu.

Köleler kendi aralarında eserleriyle övünmeye başladılar.
Biri direk dikmenin,
Biri kazık çakmanın,
Biri çuhayı germenin,
Biri de ipleri bağlamanın...
Daha yararlı ve önemli iş olduğunu anlatıp durdu.

Kölelere yakın oturan bir bey vardı,
Onları dinledikten sonra dayanamadı söze girdi.
Hey, sefiller, dedi.
Hepinizin yaptığı iş birdir:
Padişaha çadır kurmak!

Şu dünyada herkes bir işle meşgul olur.
Herkesin yaptığı iş birbirinden farklı görünse de
Sonunda tek çatıyı çatmak içindir hepsi de.

Hayat denen şu misafirlikte
Herkes dünyayı imar etmek için çırpınır.
Ama asıl gaye bu mudur?
Bir köpükten ibaret olan dünya için olsaydı her şey;
Geride ne anlam kalırdı, ne tat.
Dünyadaki bunca meşgaleler, keşifler, imarlar, icatlar,
Hepsi, hepsi dünya hayatını yaşanır kılmak içinse de
Buradaki asıl gaye, ukba hayatını nizama koymaktır.
Ukba sermayesini gözetmektir.
Ukba yolu yürünür kılınmadıktan sonra,
Buradaki hiçbir şeyin bir dikenden öte anlamı yok!

Her şey yolunca yürüsün diye,
Allah bu dünyada herkese mesleğinde zevk bağışlar.
Böyle olmasaydı kimse sebat etmezdi
Kısa zamanda usanır, kopardı işinden.
Böylece ustalık ve imar gerçekleşmezdi.
Dünya imar olsun, herkes bir şeyle uğraşsın da
Bu yanda, gönül ehli kendi yordamınca yürüsün.

Dünya, maddî-manevî işbirliğiyle ayaktaadır.
Velî'nin ışığı vurmasaydı kalplere
Kalpler bir adım ötesini göremezdi.
Mimarın, ustanın soluğu taşa, demire değmeseydi,
Dünya mamur olmazdı.

El de konuşur, ayak da

İnancı zayıf biri, bir Allah dostunun yanına geldi
Kıyamet gününde, dedi, insanın eli, ayağı, gözleri,
Daha bilimum uzvu nasıl dile gelecek de,
İnsanın lehinde veya aleyhinde şahitlik edecek?
Buna hayatta inanmam,
Bir ırmağın tersine akması nasıl mümkün değilse,
Bu da o kadar hakikatten uzak!..

Allah dostu, nasipsiz adama önce akli deliller sundu:
Meselâ dedi, eline kaynar su dökülse,
Derisi hemen soyulur, her tarafı kızarır,
Bir zaman sonra yara kaplar her tarafını,
Büyük acılarla kıvrandırır seni.
O acı, hâl diliyle seni ayaklandırır,
Yerinde duramazsın, hemen bir hekim ararsın,
Merhem, ilaç peşinde koşarsın.
Elinin, acıyla seni kıvrandırması,
İğrendirecek yaralarla kaplanması,
Onun konuşması değil de nedir?
El, acı yoluyla inletir de seni
Kalk hemen bir hekim bul,
Kurtar beni bu işkenceden, der.

Ayrıca Allah dilerse,
Eli de konuşturur, ayağı da, taşı da.
Kıyamet gününde, el de dile gelecek, ayak da...
Ve hepsi de: 'Her şeyi söyleten Allah, bizi de söyledi.*'
Diye haykıracaklar.
Allah, senin dilini nasıl söyledi?
Dilin bir et parçasıdır da
Oradan türlü türlü sözler, türlü türlü manalar çıkar.
Bunu hiç akıl etmez misin?
Aynı dil, aynı ağız, aynı gırtlak, hatta daha da kocamanı
Bir öküzde de var,
Öküz neden konuşmaz ey sersem!
Bir et parçası olan dilin konuşması sana normal geliyor da,
Elin, ayağın, kulağın, gözün, daha bilmem neyin konuşması,
Neden acayip olsun?

Dil Allah'ın yanında bir bahanedir.
Ona: 'Konuş.' diye emrettiği için konuşmuştur.
Bunun gibi, Allah her neye emrederse o şey de konuşur.
Her şeyi bir bir döker meydana.

Ama söz, insanın değeri kadar gelir.
Bir ırmak, gül bahçesini de sular
Diken tarlasını da.
Meyve ağaçlarına da hayat sunar
Zakkuma da.
Söz de bunun gibidir.
'Allah, hikmetini dinleyenlerin himmetleri ölçüsünde
Vaizlerin diline telkin eder.*'

/Ben kunduracıyım, deri çok;
Fakat ayağın büyüklüğüne göre keserim.

Ben gölgeyim,
Sahibimin boyu ne kadarsa ben de o kadarım./

Herkese, her şeye ihtiyacı kadar şey verilir.
Yeraltında yaşayan hayvancıklar vardır.
Gözü kulağı yoktur onların,
Göze, kulağa ihtiyaçları yoktur da,
Ondan eksiktir, göz kulak.
İhtiyaç olmadığı hâlde verilen şey yük olur ancak.
Meselâ marangozun keserini, testeresini, çivisini, törpüsünü
Alıp terziye verirsen terziye yük olur.

Yeraltında yaşayan nice kurtlar gibi
Yeryüzünde de birtakım insanlar vardır ki
Bu âlemin karanlığıyla yetinir buna razı olurlar.
Ve karanlıkla beslerler ruhlarını.
Bunların öte âleme ihtiyaçları yoktur.
Allah'ın didarını görmek lüzumunu da duymazlar.
Bu durumda, basiret gözü,
Akıl kulağı onların ne işine yarar?
Sahip oldukları gözle dünyanın işini görüyorlar ya!
Bu, onlara yeter.

Kur'an-ı Kerim: 41/21

Hâl

Aptalın biri, bir topluluğun içinde:
‘Veliler madem birçok şeyi görüyor, seziyorlar
Öyleyse neden dünyayı
Çabucak değiştirip güzelleştiremiyorlar?’ dedi.

Veliler nefislerini öldürmek,
Arzu ve şehvetlerini terk etmek için mücadele içindedirler.
Bu, büyük bir savaştır.
Vasıl olup emniyet makamına yerleşince,
Eğri, doğru onlara keşfolunur.
Doğruyu eğriyi bilirler ve görürler.
Bir ömür boyu mücadeleleri hep devam eder.

Bununla beraber; halkın, çoğu işleri eğri ve yanlıştır.
Veliler ve nebiler bütün yanlış işlere tahammül ederler.
Eğer böyle yapmayı hataları bir bir sayıp dökseler,
Çevrelerinde bir tek kişi kalmaz.
Yüce Allah, onlara büyük bir sabır vermiştir.
Gizliden gizliye yakarır, üzülürler de,
Bu hâli halka yansıtmazlar.
Çevresindekilerin yüz yolsuzluğunu bilirler de,
Bunlardan yalnızca birini söylerler,
Azar azar söylerler ki,
Onları yavaş yavaş düzeltmek isterler.

Korkup kaçmasınlar diye de
Çoğu zaman yarım yamalak işlerini överler,
Onlara iltifat ederler.

Hani bir öğretmen,
Öğrencilerine yazmayı,
Harf harf öğretir.
Onun yazdıklarının çoğu yanlış olsa bile,
Bunu hemen yüzüne vurmaz.
Hepsi güzel, iyi yazmışsın, aferin,
Yalnız bir tek harfi biraz kötü yazmışsın,
Öyle değil şöyle yazmalısın şu harfi.' der.
Ve çocuğu incitmeden, yıldırmadan
Öncelikle daha fazla yanlış olanları düzelttirmeyi seçer.
Çocuğun en zayıf tarafını kuvvetlendirir de
Sıra az zayıflara gelir.
Böylece öğrenci mükemmel yazı yazmayı öğreninceye kadar
Bu devam eder gider.

Veli, bildiklerini bir anda söyleseydi,
İnsanların kibir ve cehalet damarı
Kabarrı da kabarrırdı.

‘Aşk imiş her ne var âlemde’

Hüsameddin Erzincanî büyük bir münakaşacı idi.
Gittiği her mecliste büyük münakaşalara girer,
Kimse onun ‘keskin kılıç’ sözlerinden kaçamazdı.
Bazen de büyük münazaraları yönetir.
Eşsiz belagatiyle herkesi kendisine hayran bırakırdı.

Bir gün nasıl olduysa Erzincanî dervişlere karıştı,
Onlarla düşüp kalktı.
Dervişlerin hâlleri onun gönlüne de tesir etmeye başladı.

Kalbi ilâhî aşkla dolmaya başlayınca,
Kanındaki o hareketlilik söndü,
Hırçın ve kavgacı hâlinden eser kalmadı.

İnsandaki hırçınlığı, huysuzluğu,
Aşk meltemi söndürür ancak.
Ve bunun yolu, yordamı,
Gönül ehliyle oturup kalkmaktır.

Dünya hayatı bir oyundan ibarettir.
Oyun oynamak ömrünü ziyan etmektir.

Dünya heveslerinin hepsi rüzgâr, insan ise topraktır.
Toprak, rüzgâra karışınca her nereye gitse,

Tozuyla, dumanıyla gözleri rahatsız eder.
Ama ‘Onlar Kur’an’ı işittikleri zaman,
Hakk’ı tanıdıklarından dolayı, gözleri yaşlarla dolup taşar’
Sırrınca gözyaşları ırmak gibi akar,
Ve rüzgâr yerine, toprağa su karışmış olur.
Toprağa su karışınca hiç şüphe yok ki,
Yeşillikler, fesleğenler, menekşeler, gül ve güllükler biter...

Biri fakr yolunu seçerken,
Kibri, gururu, büyülenmeyi, meydan okumayı bırakırsa
Ve kendini Allah yoluna adarsa
Bütün din ve dünya ile ilgili işleri yoluna girer.

Yaşın değeri

Bir ihtiyar gördüm ki yaşı yüze dayanmıştı.
Yaşı yüze dayanmıştı da ne olmuştu?

Her yaşında, taş üstüne bir taş koymak,
Her merhalesinde yeni bir irfan meyvesi,
Yeni bir insaniyet dalı eklemek gerekirken ömür ağacına
Bu ihtiyar ne de çorak bırakmıştı,
Acınası kalp ve ruh toprağını.

Hani, akadurdukça,
Berrak sulardan beslenip çoğalmak yerine
Pis şeylerle azgınlaşan bir ırmak gibi...

Bir insan koca bir ömrü,
Ancak vahyin ışığında donatırsa insandır.
Marifet sofrasında beslenirse,
Bedenini ilâhî ırmakların saf ve berrak sularıyla yuyarsa...

Kendini donatmayan ihtiyar ham bir çocuktur,
Hatta bir çocuktan da aşağı...

Dış için aynasıdır

Bir şeyh vardı
Her zaman müritlerini karşısında
El pençe divan bekletirdi.

Dışarıdan görenler
Şeyhin bu hâlini yadırgadılar.
'Tasavvuf gönül işidir,
Emirlere, padişahlara ait,
Bu disiplin de neyin nesi?' dediler.

Şeyh: 'Hayır, susunuz, dedi.
Onların feyiz bulmaları için,
Saygıyı ve disiplini gözetmeleri gerekir.
Saygı her ne kadar kalpte olsa da
Dış, için aynasıdır,
İçten saygı duymayan, dışa da yansıtamaz.

Hani bir kitabın kapağı,
İçinin ciddiyetinden de haber verir.
Bir namenin zarfı da...

Namaz da bir şekildir, bir kalıptır
Ama namazın asıl manası içtedir
Rükûnun, secdenin derinlik buudu

Kalıbın çok ötesindedir.
Erkânına uygun kılınmazsa
Namaza ‘namaz’ denmez.

Ve namazın manevî feyzi
Ancak şekliyle birlikte
Ruhlara ışıltı verir.
Böylece Rabb’in ışığıyla
Kalpleri aydınlatır...

Cevapsızlık da cevaptır

Bir adam, bir padişaha,
Üç defa mektup gönderdi.
Padişah adama bir türlü cevap vermedi.
Adam bir mektup daha yazdı:
'Padişahım, dedi,
Size defalarca mektup yazıyorum,
Lütfedip bir cevap yazmadınız.'

Daha bir sürü şeyler yazdı.
Padişah artık dayanamadı,
Adamın yazdığı mektubun altına:
'Cevap yazmamak da bir cevaptır.' diye yazdı.
Ve mektubu adama yolladı.

Tohum atıldıktan sonra ağacın bitmemesi
Cevap vermemektir.
Cevap vermemek de aslında bir cevaptır.
İnsanın, hayatı boyunca yaptıklarından,
Yediklerinden, içtiklerinden, düşündüklerinden,
Bütün hareket ve davranışlarından kısacası,
Nice sevinçler, üzüntüler, iyilikler, kötülükler,
Güzellikler, çirkinlikler.. filizlenir...
Bunların hepsi birer cevaptır.

Güzel cevaplar için Allah'a şükretmeli,
Hoş olmayan cevaplar için de hemen tövbe etmeli.
Çünkü aldığımız her cevap bizim yaptıklarımızın karşılığı,
Düşündüklerimizin meyvesidir.

Açlık bir sorudur,
Yemek yemek de cevabıdır bu sorunun.

Doktor hastanın nabzını tutar, bu sorudur.
Nabzın atması ya da atmaması cevaptır.

Yeryüzünde sessiz, sözsüz sorular ve cevaplar sayısızdır.
İnsan, kendi ruh âlemine sayısız sorular sorar,
Cevapları bunların sezgisi, yakarışı,
Ve gayreti ölçüsünde insanın ufkunu açar yahut karartır.

Bütün güzel soruların güzel cevapları da
Bütün çirkin soruların çirkin cevapları da senin içinde!

Tez davran da içindeki cevapları ışığa uyandır!

Gafletten uyandırmak

Biri, mışıl mışıl uyuyordu.
Uykusu o kadar derindi ki uyandırmak kolay değildi.
Bir arkadaşı onu uyandırmaya yeltendi.
'Kalk, kervan yola çıkıyor,
Bu çöl ortasında, bir başına kalırsın,
Aç, susuz, korkunun pençelerinde perişan olursun...'
Onu tam uyandıracakken başka biri:
'Çağırma, tatlı tatlı uyuyor, zevkini kaçırma!' dedi.

Uyuyanı uyandırmak isteyen kişi:
'Onu uyandırmamak, ölüm zevkidir;
Hâlbuki onu uyandırmak, ölümden kurtarma zevkidir.
Bir an uykunun tatlılığından kopacak,
Ama canı selâmete erecek.' dedi.
Ve uyandırdı arkadaşını.

Anne çocuğunu sabah namazına uyandırmaz hani,
Yavrucuğumun tatlı uykusu bozulmasın,
Üşümesin, rahatsız olmasın, diye.
Ananın bu acıması, merhamet değil,
Ölümün ta kendisidir.
Koş, çocuğu uyandır da
Kalbi namaz hakikatine uyanmada gecikmesin!

Dünyadaki birçok gaflet çeşidi,
Ağır bir uyku hâline benzer.
Tatlı uykuda, esenlikteyim sanır nice ahmak kendini;
Oysa içten içe zehir yudumladığının farkında değil.
Uyandırmaya kalksanız, düşman kesilir size.

Sen akli başında ersen, kutlu kişinin uyandırmasına,
Uyarıp seni korkulardan, tehlikelerden kurtarmasına
Bir ihsan gözüyle bak.
İlâhî lütfun, senin pencereye vurması diye bil.

Uyaran bilgiliyse, uyanıklığı da ilâhîdir onun.
Seni gaflet uykusundan koparıp,
Kendi âleminden haberdar eder, daha ne!
Bu lütuf ile ihsan, bu seni güneşten yana çekiş,
Bir anlık rahatını yok edecekse değmez mi?

Harfin, sözün ötesi

Arif, talebelerinden birini yanına oturmuştu.

Talebesi:

'Kelime, harften, isimden ya da fiilden ibarettir.' dedi.

Ârif sinirlendi, kendini kaybetti:

'Bana yazıklar olsun, dedi

Yirmi yıllık emeğim boşa gitti.

Ben ne ümitlerle çalıştım,

Şu talebelere kelimenin ötesindeki gizli manaları,

Söze vuran ilâhî ışıltıları

Şunların kalbine yöneltmek için...

Ne kadar çırpındım, didindim!

Fakat görüyorum da hiçbir şey almamışlar.

Hiçbir şey kavramamışlar şu kıt akıllılar!'

Söz yuva gibidir, manaysa kuştur.

Kuş olmadıkça yuvanın ne kıymeti var?

Şekilden, renkten öte sırlar denizi vardır ki

Buraya ancak şekil, renk dehlizinden geçenler varır.

Gerçek, rüya

Bir adam rüyasında yabancı bir ülkedeydi.
Hiç tanıdığı yoktu ve yapayalnızdı.
Bu memlekette saatlerce
Sersemlemiş bir hâlde dolaşıp durdu.

Kalpte bir aşinalık olmayınca,
İnsan çevresindeki güzellikleri de göremez olur.
Adam bu yabancı memleketin onca güzellikleri varken
Hiçbirine itibar etmedi,
Hiçbiri gönlüne ışık çakmadı onun.

Hani, bülbülü altın kafese koymuşlar da
'Ah vatanım!' demiş ya!
Adam akşama kadar mecnun gibi dolaşıp durdu,
Ruhu gerildikçe gerildi.

Memleketinin,
Eşinin, dostunun, çocuklarının özlemi
Büyüdükçe büyüdü.
Ruhunu, kalbini, aklını, fikrini kuşatmaya başladı.
Adamın içi daraldıkça daraldı.
Adam, bunaldıkça bunaldı.

Güneş çöküp akşam olunca,
Adam sokaklarda yapayalnız kaldı.
'Ben şimdi, bu gece vakti,
Bu gurbet elde, kimsesiz, yapayalnız,
Ne ederim, nerelere giderim?' diye sızlanmaya başladı.

Nihayet: 'Allah'ım kurtar beni!' diye kan ter içinde,
Bağırmaya başlarken tam o sırada uykusundan uyandı.
Rüya gördüğünü anlayınca sevindi.
Rüyasında çektiği o sıkıntı, o özlem, o iç daralması.
Hepsi boşunaymış!
Yatağına oturdu kendi kendine hayıflandı:
'Rüya olduğunu bileydim keşke,
Bu kadar sıkıntı çekmeseydim!'

Aradan aylar geçti.
Adam yine eski hayatında,
Eski, gafletinde, eski rehabetinde...

Bir gece yine bir rüya:
Yine gurbete düşmüş,
Daha kötü bir şehirde bu sefer,
Yapayalnız kalıvermiş.
Bu sefer daha bir korku,
Daha bir iç daralması,
Daha bir kasvet ve sıla özlemi...

Bu defa daha fazla kederlenmeye, sızlanmaya başlar:
'Bu kimsesizlik çölünde ne işim var benim!'

Hayrettir ki önceki rüyadan hiç ders almamıştır.
'Ben rüyadayım, kederlenip kendimi harap etmeyeyim,

Bu geçici bir rüya hâlidir, kendimi boşuna tüketmeyeyim.
Aklımdan geçiremez bunların hiçbirini.

İnsanın dünyadaki serüveni de bundan farksızdır.
Bin defa çukura düşse de kendine gelmez,
Zor zamanların sıkıntılarını, düz ovadayken aklına getirmez.
Ve içindeki gaflet rüzgârı hiç dinmez...
İnsan bu rüzgârın önünde savruldukça savrulur..

Kimi zaman da ‘Allah, insanın özü ile kalbi arasına girer.’*

Ama her hâlükârda insana düşen;
Kötü zamanları unutmamasıdır.
Rahata, huzura erdiği vakit,
Bir daha düşebileceğini fikretmesidir.

Çünkü ‘Müslüman, aynı delikten iki defa ısırılmaz.’

Kur’an-ı Kerim: 8/24

Ruh-beden buluşması

Hakikat ki:

Tüm insanlar göçer gider,
Kıyamet kopar, sur üflenir,
Ruhlara bedenle buluşma emri verilir.
Herkes kendi ameliyle karşı karşıya kalır.
Herkesin sevap-günah defteri açılır.

Cennet vardır, cehennem vardır,
Bir mizan, terazi kurulur.
Hesap vardır, kitap vardır.

Ama bunları anlamak istemeyen anlamaz.
Güneşin doğudan doğup batıdan batışı gibi,
Ayın gece karanlığını yarıp gözlere fer oluşu gibi,
Ayan beyan olan bu hakikatleri,
Bunların ötesindeki sırları,
Görmek istemeyen görmez.

Bedenlerin tekrar dirileceğini,
Ve dirilip herkesin ruhunun
Kendi bedenine doğru koşacağına
İnanmak istemeyen inanmaz.

Gün gibi hakikatleri,
Kabul etmeyen etmez de aklını da mı kullanmaz?

Hani, gece olunca,
Padişah, hizmetçi, âlim, terzi, ayakkabıcı, şair...
Herkes yatağına girer, uykuya dalar.
Uykudayken hepsi eşittir bunların.
Maharette, ilimde, dirayette, sanatta...
Kimsenin kimseye üstünlüğü yoktur.
Çünkü bütün düşünceleri, maharetleri
Uçmuştur bunların.
Uyku, ince bir ölüm perdesi geçirmiştir üstüne hepsinin.

Ama sabah olduğunda,
Yani, sabahın, İsrail'in nefesine benzeyen aydınlığı,
Onların cisimlerindeki bütün zerrelere dirilttiğinde,
Her birinin düşüncesi, mahareti yahut kısmetsizliği
Uçuşan namerler gibi sahibine doğru süzülür.

Ve hiçbirini bir diğeriyle karışmaz.
Asla bir yanlışlık olmaz.
Cahil, bir sabah âlim olarak uyanmaz yani.
Bir sanatkârın mahareti
Ahmak birinin serveti oluvermez.
Akşam zalim uyuyup,
Sabahleyin merhametli uyanılmaz kısacası...

Mezarlarda kemik yığınları görürsün de
Bu kemiklerin hiçbirinin karışmadan toparlanmasını,
Çürüyüp giden etlerin,
Kuruyup giden kanın ve zerrelerin
Nasıl tekrar bir beden olduğunu,
Ve o beden kendi ruhuyla nasıl tekrar buluştuğunu
Garipseme de sonbaharda dürülenleri,
Dürülüp çer-çöp olanları,
Toprağına karışıp çürüyenleri,

Sonra da ilkbaharda her Őeyin tekrar uyanıŐını dűŐün!
Bűtűn ۆlű bitkilerin baharla
Tabiatı nasıl ŐenlendirdiĐini gör!

Kabir azabına da Őűpheyle bakma sonra.
Yan yana uyuyan iki kiŐinin rűyalarına bak,
Biri bir zindanda, yahut yılan-Őıyan arasında
Ne eziyetler őkiliyor da ruhu geriliyor,
Benzi sararıyor,
YediĐi zehirlerden bedeni bűzűldűkče bűzűlűyor

DiĐeri bir gűl bahçesinde,
Bin bir nimet, gűzellik iŐinde,
NeŐe ve coşku meclisinde...
Yűzű ne kadar da gűleç,
Ruhu ne kadar da esenlikte...

Öldűkten sonra, kıyamete kadar bűyle bir rűya hűli dűŐűn.
Biri eziyet, korku mahzeninde,
Diğeri huzur ve esenlik bahçesinde...

Senin ukbada gűreceĐin, yaŐayacaĐın bűtűn serűvenlerin,
Bűtűn gűzelliklerin, őkirkinliklerin,
Özeti, ۆrneĐi ve yansıması dűnyada var da,
Bunları gűrecek gűz, sezecek yűrek yoksa;
Bırak her Şeyi gitsin!

Sana bunları gűrecek gűz gerek gűz!

'Kőrle gűren bir deĐil,
Karanlıkla aydınlık,
Gölge ile sıcaklık da bir değil.'

Ne istersen Allah'tan iste

Harzemşah Semerkand'ı kuşatmıştı.
Savaşın iyice kızıştığı bir vakitte
Herkes canının derdine düşmüştü.
Bu arada, güzel bir kız vardı.
Bu kız temiz kalpli ve ibadetine düşkün biriydi.
Savaşın en kızgın zamanında elini açtı,
Duaya başladı:
'Allah'ım, biliyorum bunu bana reva görmezsin,
Kendini bilmez birinin hücumundan korursun beni.
Bütün masumiyetimle sana yöneldim,
Ne padişah, ne asker, ne akraba;
Tek dayanak seni bildim.'

Kılıç şakırtıları sönmeye yüz tutup,
Binlerce esir meydana toplandığında,
Nice kız, kadın eziyet gördüğünde,
Ve birçok beden kan gölünde yere serildiğinde,
Ellerini Allah'a açıp dua eden kız,
Ne bir gören ne de ona dokunan oldu.
Masum kızcağız kimsenin dikkatini çekmedi de
Bütün zulümlerden, tasallutlardan kurtuldu.

Bu dünyada ne istersen Allah'tan iste,
Âdi vesilelere bel bağlama!
Bütün sebepler sıradan bir bahanedir.

O, dilerse türlü türlü sebeplerle verir,
İsterse sebepsiz de bağışlar...

Hani, bir Allah dostu, oğluna:
'Ne istersen Allah'tan iste!'
Demişti de çocuk buna yürekten inanmıştı.

Susadığında: 'Allah'ım su ver bana.'
Acıktığında: 'Allah'ım yiyecek ver bana.'

Anne-babası, çocuğun Allah'a her yalvarışında,
Allah'ın birer kulu, birer hizmetçisi olarak,
Çocuğa su, yiyecek yetiştirmedeydi.

Çocuk buna alıştı, o kadar kalpten, o kadar saf ki
'Allah'ım!' diye yalvardığında,
Ayağına getirilirdi istediği, annesi, babası tarafından.

Çocuk her şeyin Allah tarafından gönderildiğine,
Her şeyin O'nun hazinesinden indiğine
O kadar kalpten inanmıştı ki bu yolda
Katıksız bir samimiyet elde etmişti.

Bir gün anneyle baba zaruretten,
Eviden ayrıldılar, çocuğu yalnız bıraktılar.
Yavrucuğum, dediler, şimdi gitmek zorundayız,
Fazla kalmaz döneriz, merak etme bizi.
Allah korur seni, sakın korkma!

Çocuk tevekkülle oturdu odanın bir köşeciğine,
Oynamaya başladı, siz gidin, dedi beni merak etmeyin.
Beni koruyacak korur, beni doyuracak doyurur.
Endişe etmeyin!

Aradan saatler geçti, anne-babanın işi uzadı,
Çocuk iyiden iyiye acıktı, duramaz oldu.
Nihayet her zamanki gibi, istemeye koyuldu:
Yemek isterim Allah'ım, dedi.
Ansızın gaipten bir yemek kâsesi hazır oldu
Çocuk doyasıya yedi.

Annesi, babası telâş içinde eve döndüğünde
Acıkıp acıkmadığını sordular.
Çocuk, çok şükür Allahıma, dedi,
Yemek istedim ve yedim, dedi.
Babası da içinden derin bir şükür çekti,
Onun güven ve tevekkülden
Üstün bir makama geldiğine sevindi...

Hani, Hazret-i Meryem'e,
Mabedin köşesindeki kulübesinde
Çeşit çeşit nimetler,
Allah tarafından gönderiliyordu ya
Mutlak teslimiyetin armağanıdır bul

Yine Hazret-i Meryem,
Eliyle dokundu da kurumuş hurma ağacına
Ağaç yeşeriverdi,
Olgun hurmalar,
Bir dokunmayla dökülürdü ağaçtan hani,

İlâhî ihsan güneşi vurursa bir tahta parçasına
Tahta parçası bile yeşerir de filiz verir,
Sonra bereketli bir meyve ağaçlığına döner
Yanı yöresi...

Her ihsan, kısacası, Allah'a güvenin
Ve katıksız tevekkülün meyvesidir.

Hediye

Hazret-i Yusuf'u, uzaklardan bir arkadaşı ziyarete gelmişti.
Çok samimi oldukları için Hazret-i Yusuf,
'Bana ne getirdin?' diye sordu.
Arkadaşı, sende olmayan ne var ki, dedi,
Senin neye ihtiyacın olabilir ki?
Yalnız sen güzellikte eşsizsin,
Yüzündeki parlaklık kimsede yok.
Sana bir ayna getirdim ki
Her an kendi yüzünü seyredesin.

İnsan bu dünyadan göçüp gidecekken
Eli boş gitmemeli Rabbinin huzuruna,
Ama Allah'ın sonsuz hazinelerinde olmayan şey yok ki!
O'na ne götürmeli ki kula kulluk,
Sultan'a da sultanlık payesi yerli yerince olsun!

'Allah sizin suretlerinize, amellerinize bakmaz,
Belki ancak kalplerinize, niyetlerinize bakar.' (hadis-i şerif)
Hakikatince, öyle bir hediye götürmeli ki,
Maddesi fâni, manası ebedî olmalı.

Hani dünya yüzünde cismine bakmışsın
Paha biçilmez, elbiseler giyinmiş, takılar takınmışsın
Göz kamaştırıcı bin bir süsle donanmışsın,

Bütün dünyayı peşinde koşturmuşsun,
Erişilmez servetinle herkesi dize getirmişsin de
Hepsi, hepsi neye yarar!
Ruhun, bir kış hayvanı gibi uykuda.
Kalbin, bir tuğla parçası kadar ölgün ve cilâsız.

Güneşi yansıtamayacak kalp ve ruhtan ne çıkar!

Keşke kalbin ve ruhun mamur olsaydı da,
Dışın bir harabe gibi dağılsaydı.

Dünyada ne edersen et
Ruhun daima O'nunla.
Hani, karnındaki çocuk annesinden habersiz
Beslenir, büyür, gelişir.
Anne çalışır, uyur, gezer...
İyi işlerle, kötü işlerle uğraşır durur.
Çocuk bunlardan habersiz,
Bunlardan etkilenmeden büyür,
Gelişir, duygular kazanır.

Ruh da bunun gibidir,
İnsan ne kadar çamura belense,
Çirkefe bulaşsa,
İçten içe derinden derine
Allah'ı anmayı sürdürür.
Ne iş üzere olursan ol,
Ruh gizliden gizliye
Allah'ı soluklar durur.

Ve bir gün ne nedametlerle sahibinin bağrını kavurur da
Asıl yurduna doğru dümeni kırar...
Yeter ki ağacın kökü sağlam olsun,

H E D İ Y E

Meyveleri, dalları, gövdesi varsın yağmalansın
Bir gün mutlaka kökten taptaze filizler sökün eder.
Sapasız bir köke sahip ruhunla bir gün uyanırsan
Onu parlat, cilâla, tertemiz eyle,
Güneş'e görünmeye lâıık bir hâle getir de
O zaman gerçek hediyeı sunmuş ol!

Esrik hâl

Gazneli Mahmut'a çok güzel bir at hediye edilmişti.
Sultan, bayram günü bu ata bindi
Bütün halk atı görmek için dışarıdaydı.

Yalnız bir sarhoş, evinden çıkmamıştı.
Onu da dışarı çıkmaya zorladılar:
"Sen de gel bu denizatını gör,
'Bu, rüzgârın ikiz kardeşi'nin maharetlerini seyret.'" dediler.

Bir fili zücaciye dükkânına çağırdılar kısacası.

Sarhoş, ne kadar, beni kendi hâlime bırakın,
Bana ne attan mattan, dediyse de
Onu zorla dışarı çıkardılar.

Dışarı çıktı çıkmasına da
Sağı solu belli olacak mıydı?

Sultan tam sarhoşun bulunduğu kalabalığın önünden
geçerken
Sarhoş kendini tutamadı, bağırmaya başladı:
Peh, bu atın benim gözümde bir kuruluşluk değeri yok!
Şimdi bu at benim olsaydı,
Onu bir eğlence meclisindeki şarkıcıya bağışlardım.

Sultan Mahmut, çok hiddetlendi.
Hemen adamlarına işaret etti,
Sarhoşu derdest edip zindana attılar.

Aradan birkaç gün geçmişti ki,
Sarhoş bir yolunu bulup Sultan'a haber gönderdi.
Benim ne suçum vardı, boş yere bu zindanda,
Çürüyüp gideceğim, dedi.

Sultan sarhoşu huzuruna çağırttı:
Ey edepsiz sersem, dedi, sen bayram gününde,
Tam da halk coşku içindeyken o sözü nasıl söyledin?
Atımı kötülererek benim itibarıma nasıl dil uzattın?

Sarhoş, -gerçi artık sarhoş değildi-
İçki içmemek için de tövbe etmişti.
Ey âlem padişahı!
O sözü ben söylemedim, dedi,
O sırada sarhoş bir adamcağız
Yolun kenarında duruyordu,
İşte o söyledi ve gitti.
Şimdi ben o adam değilim,
Akıllı, zeki biriyim artık.

Sultan adamın cevabını beğendi
Ve onu affetti.

İnsan, dünya işinde de ukba işinde de
Başka başka hâller üzere olabilir.
Her hâlinin kendi zamanı içinde
Bir anlamı, bir karşılığı var.

Gece karanlığında aynanın sesi soluğu çıkmaz da
Güneş ışıttı mı dört yanı,
Aynanın keyfine diyecek yok!
Aynayı, geceleyin neden ses vermiyor diye kötöleme de
Güneşin çıkmasını bekle.

Gönül ehlinin hâli de türlü türlüdür.
Onun değişip duran davranışlarını,
İçinde kabarıp duran suların coşkunluğuna hamlet de
Yanlış düşme...

Cüz'î kötülük, küllî kötülük

İki öğretmen vardı,
Mesleğe ilk defa başlayacaklardı.

Biri: 'Allah'ım bana bilgili, görgülü,
Anlayışlı ve zeki öğrenciler nasip et.
Öğretmekten, yetiştirmekten tat alayım.'
Böylece dua etti.

Diğerinin duası başkaydı:
'Allah'ım bana kafası boş, kalbi boş
Ve ruhu aç öğrenciler nasip et de
Onları bir güzel yetiştireyim,
Donatıp süsleyeyim.

Böylece bir mimar,
Nasıl eseriyle gurur duyarsa,
Ben de öyle mesleğimin divanesi olayım.'

Yüce Allah,
İyiliği ve kötülüğü irade edicidir.
Fakat O, hayırdan başka şeye razı olmaz.
Çünkü: 'Ben gizli bir hazine idim,
Bilinmek istedim.' buyurmuştur.

Allah hep iyiliği, güzelliği emreder
İnsanların iyiliğe ve güzelliğe yürümleri için de
Dünyada irili, ufaklı imtihanlar hazırlar.

İnsanlar kötülüklerle boğuşur,
Çirkin şeyler yapar,
Birbirlerine tuzak kurar,
Emanete ihanet eder,
Yalan dolan işlerle oyalanır...

Bunların hepsi bir imtihanın sahneleridir.
Allah, bizi irili ufaklı sınamalara koşturur da
Derlenip toparlanalım,
Bilenip şuurlanalım.

Bir öğretmen başlangıçta,
Öğrencisinin bilgisiz, görgüsüz olmasını ister ki
Öğretmenlik hüneri belirsin.
Boş bir kafayı ne kadar donatmıştır,
Kalbi nasıl süslemiştir,
Şekilsiz bir hamura nasıl şekil vermiştir?
Taze bir fidanı sulayıp tımar ederek
Nasıl dallı, yapraklı ve meyveli bir ağaç yapmıştır?
Bütün bunlar ortaya çıksın diye
Bir öğretmen,
Elindeki malzemenin ham olmasını ister başlangıçta.

Yoksa bir öğretmen asla
Öğrencisinin hep bilgisiz, görgüsüz kalmasını istemez.

Bir doktor için de böyledir bu.
Doktor, hasta ister ki
Doktorluk hüneri pekişsin,
Hasta olmadan doktor, doktorluk edemez;
Doktor hastayı iyileştirmek için vardır.

Bu maddî hastalıklar için de böyledir,
Manevî hastalıklar için de...

Fırıncıyı geçindiren insanların açlığıdır.
Açlık ihtiyacını gideren,
Fırıncının çalışıp çabalamasıdır.

Dünya hep bu düzen üzere yürür gider.
Hem maddî tarafıyla,
Hem manevî yanıyla.

İnsan, hayatı boyunca
Kötülüğü, mahrumiyeti
Ortadan kaldırmak için çırpınır durur.

Ama hakikat şu ki:
Kötülüğün, mahrumiyetin def'i
Bunların var olmasıyla mümkün.

Doğrudan doğruya kötülük istemek çirkindir.
Fakat hayır için istenirse çirkin olmaz.
Allah: 'Sizin için kısısta hayır vardır.' buyurmuştur.
Hiç şüphe yoktur ki kisası uygulamak görünürde kötülüktür.
Ama halkı büyük kötülüklerden kurtarmak külli bir hayırdır.
Cüz'i kötülüğü külli iyilik için istemek çirkin değildir.

Anne çocuğunun azarlanmasını istemez,
Çünkü anne cüz'i kötülüğe bakar.
Baba ise azarlanmasını ister.
Bu, babanın külli kötülüğe baktığı içindir.

Önden sonu görüp
Külli kötülüğü savmak için
Annenin değil;
Babanın duyusu, görüşü gerekli.

Tohum

Cehennemdekiler cennettekiler:
Hani sizin cömertliğiniz, yardımseverliğiniz?
Yüce Allah'ın size verdiği yiyeceklerden,
Bağışladığı şeylerden sadaka verin de
Bizim gibi ateşte yananlar bir parça nefslensinler.
'Toprağın, cömertlerin kâsesinin artığından nasibi vardır.'
Biz ateş içinde yanıyoruz, eriyoruz;
O meyvelerden bize biraz verseniz,
Cennetin o tatlı suyundan canımıza serpseniz
Ne olur sanki, dediler.

Cennettekiler:
Allah bunları size haram etmiştir.
Bu nimetlerin tohumu öbür dünyadaydı.
Siz bu tohumları orada ekmediniz,
Çalışıp çabalamadınız,
Doğruluk, iyilik ve iman ağacını yeşertmediniz.
Yeşertmediniz de burada bir gölgelik istiyorsunuz.

Siz dünyadaki güzelim tohumları çürüttünüz
Orada günübirlik yaşadınız da
Bütün sermayenizi yiyip bitirdiniz.
Ve ilâhî nimetlere karşı nankörlük ettiniz.
Şimdi neler, neler istiyorsunuz!
Rabbimizin size vermediklerini
Biz nasıl verelim!